

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2016

Šimon Kryl

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Šimon Kryl

**Staronové spojenectví: Analýza
americko-filipínské bezpečnostní
spolupráce za Bushovy a Obamovy
administrativy**

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Šimon Kryl**

Vedoucí práce: **Mgr. Jana Sehnálková**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

KRYL, Šimon. *Staronové spojenectví: Analýza americko-filipínské bezpečnostní spolupráce za Bushovy a Obamovy administrativy*, 2016. 50 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jana Sehnálková.

Abstrakt

Tématem této bakalářské práce je bezpečnostní spolupráce mezi Spojenými státy americkými a Filipínskou republikou v letech 2001 až 2016, která během zkoumaného období prošla výraznými proměnami. Americko-filipínské spojenectví stalo základním stavebním kamenem pro stabilizaci turbulentního regionu jihovýchodní Asie. Hlavním cílem této práce je analyzovat, v čem vzájemná americko-filipínská spolupráce spočívala, jaké byly důvody sbližování obou zemí a také jaký vliv měla na formování tohoto vztahu Čínská lidová republika. První kapitola práce popisuje historický kontext spolupráce, který je nutný k hlubšímu porozumění tématu. Druhá část práce zkoumá bezpečnostní hrozby, které se výraznou měrou podílely na formování bezpečnostní spolupráce mezi Washingtonem a Manilou. Třetí kapitola se soustřeďuje na vývoj americko-filipínských bezpečnostních vztahů během vlády prezidenta George W. Bushe. Vyhlášení války teroru Bushovou administrativou mělo výrazný dopad na zlepšení americko-filipínských vztahů. Poslední kapitola zkoumá, jak se Obamovo „návrat do Asie“ tzv. „pivot“ a narůstající čínská vojenská aktivita v Jihočínském moři promítly do vztahů mezi Washingtonem a Manilou. Práce dochází k závěru, že Bushova i Obamova administrativa se zasloužily o prohloubení americko-filipínské bezpečnostní spolupráce a že mezi hlavní důvody zlepšování vzájemných vztahů patřil boj proti terorismu a narůstající čínská vojenská aktivita v Jihočínském moři.

Abstract

This bachelor thesis analyzes the security cooperation between the United States and the Philippine Republic during the period between 2001 and 2016 during which the security cooperation went through major changes. The U.S.-Philippine alliance became one of the cornerstones for the stabilization of the turbulent region

of Southeast Asia. The main goal of this thesis is to analyze the areas of mutual cooperation, what are the arguments for the improvement of the partnership and what role was played by the People's Republic China in forming this relationship. The first chapter is explaining the historical context of the cooperation which is necessary to deepen the understanding of the topic. The second part analyses the security threats which influenced the building of the security cooperation between Washington and Manila. The third chapter focuses on the evolution of the U.S.-Philippine security relations during George W. Bush's administration. Bush's declaration of War on terror had a significant impact on improvement of the U.S.-Philippine security relations. The last chapter analyzes president Obama's Pivot to Asia and examines how Chinese military activities are reflected in Washington's relations with Manila. The thesis concludes that both Bush and Obama administrations could be credited for improving the U.S.-Philippine security relations and that the main reasons for the enhancement of the mutual relations were the War on terror and increasing military activities in South China Sea.

Klíčová slova

Spojené státy, Filipíny, Čína, bezpečnostní vztahy, Asie, George W. Bush, Barack Obama

Keywords

United States, Philippines, China, Security relations, Asia, George W. Bush, Barack Obama

Rozsah práce: 87 049 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. května 2016

Šimon Kryl

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. Janě Sehnákové za cenné rady a připomínky v průběhu psaní práce.

Institut mezinárodních studií
Teze bakalářské práce

TEZE

Zde BUDE TEZE

Obsah

OBSAH	1
1. HISTORIE AMERICKO-FILIPÍNSKÝCH VZTAHŮ	6
2. SOUČASNÉ BEZPEČNOSTNÍ PROBLÉMY FILIPÍN	9
2.1 <i>Spor o Spratlyho ostrovy.....</i>	9
2.2 <i>Filipínský domácí terorismus.....</i>	15
2.2.1 <i>Komunistický terorismus na Filipínách</i>	16
2.2.2 <i>Islamistický terorismus na Filipínách.....</i>	16
3. AMERICKO-FILIPÍNSKÉ BEZPEČNOSTNÍ VZTAHY ZA ADMINISTRATIVY GEORGE W. BUSHE.....	18
3.1 <i>Válka proti filipínskému terorismu</i>	18
3.2 <i>Balikatan 2002-1.....</i>	22
3.3 <i>Význam americko-filipínské spolupráce ve válce v Iráku</i>	24
3.4 <i>Bushova administrativa ve sporu o Spratlyho ostrovy.....</i>	25
3.5 <i>Druhá Bushova administrativa.....</i>	28
4. AMERICKO-FILIPÍNSKÉ BEZPEČNOSTNÍ VZTAHY ZA ADMINISTRATIVY BARACKA OBAMY	29
4.1 <i>Obamův pivot v americko-filipínských vztazích.....</i>	30
4.2 <i>Role Obamovy administrativy ve sporu o Spratlyho ostrovy</i>	33
4.3 <i>EDCA (Enhanced Defence Cooperation Agreement)</i>	36
4.4 <i>Filipínský terorismus během Obamovy administrativy.....</i>	40
ZÁVĚR	41
SUMMARY	44
POUŽITÁ LITERATURA.....	46

Seznam použitých zkratk

AFPIPS	Armed Forces of Philippines Internal Peace and Security Plan
ARMM	Autonomous Region in Muslim Mindanao
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations
ASG	Abu Sayyaf Group
CARAT	Cooperation Afloat Readiness and Training
CCP/NPA	Communist Party of Philippines / New People's Army
CNOOC	China National Offshore Oil Corporation
CUP	Capability Upgrade Program
ČLR	Čínská lidová republika
EAS	East Asia Summit
EDCA	Enhanced Defense Cooperation Agreement
EEZ	Exclusive Economic Zone
EIA	Energy Information Administration
IOC/UNESCO	Intergovernmental Oceanographic Commission UNESCO
IIRO	International Islamic Relief Organization
IRP	Framework Agreement on Increased Rotational Presence and Enhanced Agreement
JI	Jemaah Islamiyah
JSOTF-P	Joint Special Operations Task Force - Philippines
LTCDP	Long-Term Capability Development Plan
MBA	Military Bases Agreement
MDT	Mutual Defense Treaty
MILF	Moro Islamic Liberation Front
MLSA	Mutual Logistical Support Agreement
MNLF	Moro National Liberation Front
MNNA	Major Non NATO Ally
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NDFP	National Democratic Front of the Philippines
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea
USA	Spojené státy americké
USGS	United States Geological Survey
VFA	Visiting Forces Agreement

Úvod

Region jihovýchodní Asie nabývá v 21. století na geopolitickém významu. Během studené války byla jihovýchodní Asie místem, kde se střetávaly zájmy Východu a Západu. V devadesátých letech 20. století zájem mocností o region poněkud upadl, neboť se jejich pozornost upírala směrem na Balkán, Blízký a Střední východ. Na začátku nového milénia to však vypadá, že se jihovýchodní Asie stala jedním z nejdynamičtějších regionů na světě. Hlavními problémy v tomto regionu jsou jeho bezpečnost a stabilita a jejich zajišťování se stalo velkou geopolitickou výzvou. Mezi největší hrozby pro stabilitu regionu patří čínské nároky na celé Jihočínské moře, mezinárodní i domácí terorismus, pirátství nebo klimatické změny a s nimi spojené živelné katastrofy. Filipínská republika se s těmito hrozbami dlouhodobě potýká a hledá silné spojence, kteří by Filipínám mohli se stabilizací regionu i samotné země pomoci. Filipínská společnost je dodnes silně proamerická, což se projevilo i ve formování nového spojení na začátku 21. století a obě země tak mohly navázat na staré spojení.

Tématem této bakalářské práce je americko-filipínská bezpečnostní spolupráce za Bushovy a Obamovy administrativy, konkrétně od nástupu George W. Bushe do prezidentského úřadu až do dubna roku 2016. Na formování bezpečnostních vztahů měla jednoznačně vliv i Čínská lidová republika (dále jako ČLR nebo Čína), která představuje hráče s významným vlivem v regionu. Práce se proto zabývá čínským vlivem na formování americko-filipínské spolupráce, byť jen okrajově. Ve zmíněném období se americko-filipínské bezpečnostní vztahy musely několikrát přizpůsobovat globální událostem. Válka proti teroru a čínský ekonomický, politický a vojenský vzestup byly hlavními faktory, kvůli kterým se americko-filipínská spolupráce významně proměňovala. Práce se soustředí především na bezpečnostní rovinu vztahů mezi Manilou a Washingtonem, neboť ta byla hlavním společným tématem.

Práce si klade za cíl analyzovat význam americko-filipínské spolupráce a identifikovat hlavní témata, na kterých byly vzájemné bezpečnostní vztahy založeny. Vedlejším cílem práce je pak zhodnotit, jak spolupráci mezi Spojenými státy a Filipínami ovlivňovaly čínské aktivity v regionu jihovýchodní Asie. Cílem práce je zodpovědět na tři výzkumné otázky: *Jakých bezpečnostních témat se americko-filipínská spolupráce nejvíce týkala? Jaké byly hlavní důvody pro zlepšování americko-filipínských vztahů? Jaký vliv měly na formování*

americko-filipínské spolupráce aktivy ČLR? Práce vychází z hypotézy, že se americko-filipínské bezpečnostní vztahy během Bushovy a Obamovy administrativy výrazně prohloubily.

Téma americko-filipínské bezpečnostní spolupráce práce jsem zvolil proto, že se jedná o velice aktuální téma, které má v posledních letech velký přesah do budování bezpečnější jihovýchodní Asie. Tento region nabývá v posledních letech na politickém a ekonomickém významu a je pravděpodobné, že se v budoucnu stane místem, kde se bude rozhodovat o významné části globální politiky. Americká stopa v tomto regionu hrála vždy podstatnou roli a nemůže být sporu o tom, že se Američané svého vlivu v regionu nevzdají. Filipíny byly vždy velmi ceněným americkým spojencem a tento stav má potenciál vytrvat.

Práce je rozdělena na čtyři kapitoly kromě úvodu a závěru. První kapitola stručně nastiňuje historický vývoj americko-filipínské spolupráce od roku 1898, kdy byly Filipíny odkoupeny Spojenými státy od Španělska až do konce 90. let 20. století. Cílem této části je poukázat na to, že z historického hlediska patřila bezpečnostní spolupráce mezi priority obou zemí a že Spojené státy vnímaly Filipíny jako strategicky významné území, vhodné pro americkou projekci síly do Asie. Druhá část přibližuje dvě nejdůležitější filipínské bezpečnostní výzvy, zkoumá jejich příčiny a vlivy na formování americko-filipínského bezpečnostního dialogu. Mezi analyzované hrozby patří především spor o Spratlyho ostrovy a filipínský domácí terorismus. V další kapitole práce analyzuje přístup administrativy George W. Bushe k americko-filipínské bezpečnostní spolupráci obou Bushových administrativ. Bushova zahraniční politika se výrazně soustředila na boj proti terorismu, a to se projevilo i v americké bezpečnostní spolupráci s Filipínami. Poslední kapitola rozebírá bezpečnostní vztahy během prezidentství Baracka Obamy až do dubna roku 2016. Obamova administrativa se zasloužila o prohloubení americko-filipínských vztahů, podporovala modernizaci filipínské armády, včetně filipínských základen a tím nepřímo podporovala Filipíny ve sporu o Spratlyho ostrovy.

Z metodologického hlediska je práce analýzou především sekundárních, ale i několika primárních zdrojů. Práce nejdříve přiblíží současné bezpečnostní hrozby, které ohrožují Filipíny. Ve třetí a čtvrté pak kapitole práce analyzuje, v čem se projevovaly bezpečnostní vztahy mezi USA a Filipínami během vlád George Bushe a Baracka Obamy. Výsledkem práce bude zodpovězení výzkumných otázek na základě analýzy tématu ve třetí a ve čtvrté kapitole.

Práce vychází především z relevantní sekundární literatury a odborných článků, využívá však i primárních pramenů a internetových článků převážně amerických a filipínských zpravodajských serverů. Až na několik málo výjimek, jsou všechny použité zdroje psány v angličtině. Sekundární literatura pochází od amerických, filipínských, evropských a asijských autorů. Pro první kapitolu byla stěžejní publikace od Ronalda Dolana *Philippines: A Country Study*¹, která popisuje vývoj Filipín a která se často zmiňuje o vzájemných vztazích mezi Spojenými státy a Filipíny. Ačkoliv se jedná o publikaci, která shrnuje celé filipínské dějiny, pro nastínění historického významu americko-filipínské spolupráce byla tato kniha dostačující.

Při analýze sporu o Spratlyho ostrovy vychází tato práce hlavně ze článku amerického akademika Joshui Rowana „The U.S.-Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute“². Rowan ve své práci analyzuje nároky všech zemí angažovaných ve sporu o Spratlyho ostrovy, vyhodnocuje sílu vlivu americko-japonské aliance na tento spor a dochází k závěru, že k vyřešení sporu diplomatickou cestou je potřeba spoléhat na multilaterální jednání členů Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). Sborník od Solimana Santose et al. *Primed and Purposeful Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines*³ byl klíčovým pramenem pro uvedení do problematiky filipínského domácího terorismu. Kniha do hloubky zkoumá jednotlivé teroristické a další organizované zločinné skupiny Filipín. Tato publikace byla velice přínosnou pro pochopení celé problematiky filipínského terorismu.

Kapitola zabývající se bezpečnostními vztahy během Bushova prezidentství čerpá informace z především z odborných prací. Za zmínku stojí zpráva „Abu Sayyaf: Target of Philippine-U.S. Anti-Terrorism Cooperation“⁴ amerického specialisty pro asijské záležitosti Larryho Nikscheho pro americký Kongres, která byla jedním z klíčových zdrojů při zkoumání americko-filipínské spolupráce v boji proti skupině Abú Sajjáf. Podle Nikscheho se podařilo filipínské armádě s americkou pomocí významně zredukovat filipínský domácí terorismus. Posledním autorem, kterého je nutno zmínit, je filipínský profesor Renato Cruz De Castro, jenž se specializuje na americko-filipínské bezpečnostní otázky. De Castrova práce

¹ Ronald E. Dolan, *Philippines a Country Study* (Washington: Federal Research Division, Library of Congress, 1993).

² Joshua P. Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute,“ *Asian Survey* 45, č. 3 (květen, červen 2005): 414-436, <http://www.jstor.org>.

³ Soliman M. Santos, et al., *Primed and Purposeful Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines* (Ženeva: Small Arms Survey, 2010).

„The 21st Century Philippine-U.S. Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA): The Philippines' Policy in Facilitating the Obama Administration's Strategic Pivot to Asia“⁵ byla velice důležitou při analýze vlivu dohody o zvýšené obranné kooperaci (EDCA) na vztahy mezi Spojenými státy a Filipíny. De Castro svou studii uzavírá tím, že pokud budou Filipíny postaveny před daleko větší velmoc, nejsou úplně bezbranné, neboť mají možnost vytvářet si vlastní zahraničně-bezpečnostní politiku.

1. Historie americko-filipínských vztahů

Americko-filipínské vztahy mají svůj počátek na samém konci 19. století. Spojené státy se touto dobou stále řídily svým „zjevným údělem“ (Manifest Destiny), kterým ospravedlňovaly svou imperialistickou politiku. Stále silnější Američané v roce 1898 vedli válku s tehdy upadajícím španělským koloniálním impériem. Španělé válku prohráli a museli se vzdát svých zámořských kolonií ve prospěch Spojených států. Američané získali bývalé španělské kolonie v Pacifiku a v Karibském moři Pařížskou mírovou smlouvou z roku 1898. Za Filipíny Američané navíc zaplatili španělskému království okolo 20 mil. dolarů.⁶

Americká anexe Filipín nebyla bez odezvy. Filipínci, kteří bojovali o nezávislost už od roku 1896 se Španěly, pokračovali v boji o nezávislost i proti Američanům.⁷ Pro tuto práci je také důležité zmínit, že Američané od té doby až do roku 1992, s výjimkou druhé světové války, udržovali na Filipínách několik vojenských základen, které převzali od Španělů. Další vojenské základny byly postaveny až po druhé světové válce. Spojené státy nicméně neměly zájem na úplné kontrole nad Filipínskými ostrovy. Filipíncům byla poskytnuta malá a dobře kontrolovatelná míra samosprávy, která se postupně rozšiřovala až do začátku druhé světové války.⁸

Přestože byly Filipíny Japonskem během druhé světové války okupovány, podařilo se je Američanům znovudobýt. Spojené státy symbolicky 4. července 1946 podepsaly v Manile tzv. Manilskou dohodu (Treaty of Manila), tím se vzdaly suverenity

⁴ Larry Nicksch, „Abu Sayyaf: Target of Philippine-U.S. Anti-Terrorism Cooperation,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2007), <https://fas.org/irp/crs/RL31265.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

⁵ Renato Cruz De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S. Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA): The Philippines' Policy in Facilitating the Obama Administration's Strategic Pivot to Asia,“ *The Korean Journal of Defense Analysis* 26, č. 4 (prosinec, 2014): 427-446, https://www.academia.edu/10022430/_The_21st_Century_Philippine-U.S._Enhanced_Defense_Cooperation_Agreement_EDCA_The_Philippines_Policy_in_Facilitating_the_Obama_Administrations_Strategic_Pivot_to_Asia_. (staženo 25. 4. 2016).

⁶ George B. Tindall a David Shi, *Dějiny Spojených států amerických* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994), 464. USA získaly od španělského království Kubu, Portoriko, Filipíny a Guam.

⁷ Tindal a Shi, *Dějiny*, 465-466.

nad Filipínami, které vyhlásily nezávislost a založili republiku.⁹ Americká diplomacie podmínila nezávislost Filipín setrváním americké armády na místních základnách a povolením k přístupu k nerostným surovinám pro americké občany a společnosti.¹⁰ Filipíny i přes tyto podmínky dohodu podepsaly a USA si ponechaly na Filipínách značný vliv. Americká armáda mohla nadále využívat 23 základen na Filipínách díky dohodě o vojenských základnách (Military Bases Agreement, MBA) z roku 1947.¹¹

V padesátých letech se spustila další výstavba základen, především leteckých přistávacích ploch a podpůrných objektů (radary, ubikace atd.). Mělo se za to, že tyto nově postavené základny by mohly hrát roli v korejské válce v případě, že by konflikt trval déle. Japonsko bylo pro USA v korejské válce významnějším spojencem, nehledě na to, že bylo mnohem blíže korejskému poloostrovu než Filipíny.

Dalším krokem v americko-filipínských bezpečnostních vztazích bylo podepsání vzájemné obranné dohody (Mutual Defense Treaty, MDT) v roce 1951.¹² Cílem dohody bylo zajistit pomoc v případě napadení jedné ze zemí. Důvodem podepsání této dohody byl především strach ze Sovětského svazu, který měl prostředky pro rozšiřování komunismu po jihovýchodní Asii. Američané nestáli o ztrátu jakéhokoliv vlivu na Filipínách.

Válka ve Vietnamu znamenala pro americké základny na Filipínách vrchol nasazení. Námořní základna v Subické zátocce se stala hlavním přístavem pro lodě americké 7. flotily. V Subické zátocce se během války ve Vietnamu opravovaly lodě amerického i australského námořnictva, byl zde sklad náhradních dílů a opravářské práce zaměstnávaly několik tisíc místních obyvatel.¹³ Největší letecká základna Clark se během války ve Vietnamu stala nejdůležitějším logistickým uzlem pro americkou armádu. Během války ve Vietnamu byl zvolen na Filipínách prezident Ferdinand Marcos, který udržoval velice dobré vztahy se všemi americkými prezidenty až do roku 1986. Filipínský režim během jeho vlády porušoval lidská práva, prohloubil státní dluh, bujela zde korupce a v letech 1971 až 1981 bylo vyhlášeno dokonce stanné právo.

⁸ Dolan, *Philippines*, 33.

⁹ Až do roku 1961 byl oficiálně považován 4. červenec jako den vyhlášení filipínské nezávislosti. V roce 1962 byl den nezávislosti přesunut na 12. července.

¹⁰ Dolan, *Philippines*, 43.

¹¹ Victoria Bayoneto, „The Former U.S. Bases in the Philippines: An Argument for the Application of U.S. Environmental Standards to Overseas Military Bases,“ *Fordham Environmental Law Review* 6, č. 1 (2001): 116, <http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1372&context=elr>. (staženo 2. 5. 2016).

¹² Dolan, *Philippines*, 45.

¹³ Gerald R. Anderson, *Subic Bay From Magellan To Pinatubo: The History Of The U.S. Naval Station, Subic Bay* (CreateSpace Independent Publishing Platform, 2009), 141-142.

Americká diplomacie ovšem jeho vládu tolerovala, hlavně kvůli svým základnám. Marcos také nebyl komunista a přispíval k politice zadržování. Americká armáda neměla sebemenší zájem své základny opustit během války ve Vietnamu ani po ní.¹⁴

V roce 1979 převedli Američané suverenitu nad svými základnami filipínské vládě, ale většinu základen neopustili, některé z nich začaly být využívány filipínskou armádou. To znamenalo první krok k potenciálnímu odchodu Američanů z Filipín.¹⁵ Nicméně na opuštění základen bylo pro obě dvě země příliš brzy. Filipínci získali jen *de iure* kontrolu nad základnami, kterým od té doby zajišťovali bezpečnost výměnou za finanční a materiální kompenzaci.

Na letišti v Manile byl v roce 1983 zastřelen Benigio Aquino, Marcosův kritik a potenciální vyzývatel v souboji o dalších 6 let prezidentství.¹⁶ Marcos vyhlásil v roce 1986 předčasné volby, které byly zfalšovány. Marcos je sice vyhrál, ale ztratil americkou podporu. Skutečným vítězem byla vdova po Benigiovi Aquinovi, Corazon. Vrcholní představitelé filipínské armády, včetně ministra zahraničí vypověděli poslušnost Marcosovi. Naštěstí se situace nezvrhla ve vojenský převrat, prezident Marcos utekl přes leteckou základnu Clark na Guam a později na Havaj,¹⁷ Corazon Aquinová se stala prezidentkou a během její vlády Filipíny přijaly novou ústavu.

Se změnou filipínské reprezentace ztratili Američané politický vliv na dění na Filipínách a nemohli zasáhnout do vytváření nové ústavy. To se ukázalo jako kritické, filipínský senát se totiž rozhodl pro vypovězení dohody o vojenských základnách mezi Filipínami a Spojenými státy, a přiměl americké vojáky ke stažení ze všech základen.¹⁸ Rozhodnutí filipínské senátu nemělo žádný vliv na MDT z roku 1951 a pro americkou vládu vojenský odchod z filipínských základen nebyl velkým problémem. S koncem studené války navíc pominula hrozba šíření komunistického vlivu. Hlavní cíl americké armády – tj. ochrana regionu před SSSR, byl splněn. Dalším faktory, které přesvědčily Američany ke stažení, byl výbuch sopky Pinatubo a tajfun Yunya, které urychlily stahování vojsk evakuací ze základen. Poslední američtí vojáci

¹⁴ Dolan, *Philippines*, 40.

¹⁵ Ibid, 55-56.

¹⁶ Ibid, 57.

¹⁷ Norman Blac, "Four Air Force Helicopters, Two Planes used to Evacuate Marcos," *Associated Press*, 26. 2. 1986, <http://www.apnewsarchive.com/1986/Four-Air-Force-Helicopters-Two-Planes-Used-to-Evacuate-Marcos/id-1b57e7b88b56a4d16230f1a4e8131271>. (staženo 25. 4. 2016).

¹⁸ Thomas Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2012), 14, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33233.pdf>. (staženo 29. 4. 2016).

opustili námořní základnu v Subické zátocě 24. listopadu 1992.¹⁹ Toho dne byly Filipíny po skoro 500 letech bez vojenské přítomnosti cizí země.

Situace se po stažení amerických vojáků z Filipín v jihovýchodní Asii začala poměrně rychle vyostřovat. ČLR využila mocenského vakua, zahájila militarizaci regionu a testovala, co jí její sousedské země dovolí. Okolo roku 1999 si Filipíny znovu uvědomily význam americké vojenské přítomnosti.²⁰ Ve stejném roce vešla v platnost dohoda o navštěvujících silách (Visiting Forces Agreement, VFA), která znamenala začátek napravování vzájemných bezpečnostních vztahů mezi oběma vládami. VFA nerozšířila žádnou předešlou dohodu mezi oběma zeměmi, pouze upravila právní rámec pro pobyt amerického vojenského personálu na Filipínách. Dohoda vydláždila cestu pro konání pravidelných vojenských cvičení mezi Filipínami a Spojenými státy, k dosažení jejich obraných cílů.²¹ VFA hrála důležitou roli i během Bushova i Obamova prezidentství a stala se základem pro další spolupráci pro obě dvě administrativy.

2. Současné bezpečnostní problémy Filipín

S koncem studené války a s odchodem silného partnera se objevily nové hrozby, se kterými se museli Filipínci začít potýkat. Absence vojenské přítomnosti Spojených států dala možnost k vzestupu tehdy ještě druhotným problémům. Mezi geopolitické problémy, se kterými se musely Filipíny vyrovnat, patřily hlavně boj s domácím terorismem a územní spor s ČLR o Spratlyho ostrovy v Jihočínském moři. V obou bodech se Spojené státy i přes svůj odchod z Filipín snažily svému spojenci pomáhat.

Mimo výše vyjmenovaných hrozeb, jsou čas od času Filipíny zasaženy přírodními katastrofami (tajfuny, výbuchy sopek nebo zemětřeseními). Spojené státy pomáhaly v zasažených oblastech Filipín i během těchto katastrof.

2.1 Spor o Spratlyho ostrovy

Spratlyho ostrovy se nacházejí přibližně 150 km západně od břehů Filipín. Jedná se zhruba o 750 geomorfologických útvarů (ostrovů, ostrůvků a korálových útesů, mělčin atd.), na které si klade územní nároky sedm zemí z regionu: Čína, Filipíny,

¹⁹ Anderson, *Subic Bay*, 181.

²⁰ Mark Anthony M. Velasco, „The Visiting Forces Agreement (VFA) in the Philippines: Insights on Issues of Sovereignty, Security and Foreign Policy,“ *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research* 3, č. 4 (listopad, 2015): 83, <http://www.apjmr.com/wp-content/uploads/2015/11/APJMR-2015-3.4.5.12.pdf>. (staženo 2. 5. 2016).

²¹ Victor A. Felix, „Philippine – US Security Relations: Challenges and Opportunities after the 9/11“ (Strategy Research Project, U.S., Army War College, 2005), 6-7, <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/ksil18.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

Vietnam, Tchaj-wan, Brunej, Malajsie a Indonésie.²² Nároky ostatních zemí kromě ČLR a Filipín se tato práce zabývat nebude. Spor Mezi ČLR a Filipínami se týká konkrétně ostrovů Nanshan, Flat, West York, Northeast Cay, Thitu, Lankiam Cay, Loaita, a Commodore Reef.

Filipínské nároky na Spratlyho ostrovy jsou poměrně malé. Filipíny si nárokují pouze osm ze zhruba 150 ostrovů a vedou o ně spor s Vietnamem, Tchaj-wanem, ČLR a Malajsií. Po skončení 2. světové války byla většina ostrovů opuštěna. V roce 1947 si na jednom z ostrovů vybudoval sídlo filipínský soukromník Tomas Cloma. Ostrov nazval „Freedomland“ a v roce 1974 jej připojil k Filipínám.²³ Filipínci zdůvodňovali své nároky na ostrovy připojením ostrova Freedomland k Filipínám až do roku 1982, kdy podepsali úmluvu Organizace spojených národů o mořském právu (United Nations Convention on the Law of the Sea, UNCLOS). Od podpisu UNCLOS se filipínské nároky na ostrovy opírají o exkluzivní ekonomickou zónu (Exclusive Economic Zone, EEZ), která je definována v UNCLOS.²⁴ Filipínské teritoriální nároky nepřesahují přes hranice EEZ.

Teritoriální nároky ČLR jsou podstatně větší než filipínské. Čína si nárokují celé Jihočínské moře, včetně celého území Spratlyho ostrovů, přestože nejbližší čínská pevnina je vzdálena více než 1000 km.²⁵ Čína byla pravděpodobně první, kdo ostrovy objevil a udržovala o nich povědomí už od 3. století. Čínská přítomnost v oblasti je konzistentně prokazatelná až od 19. století.²⁶ V roce 1876 vznesl Čínský velvyslanec v Anglii první oficiální čínský nárok na Spratlyho i Paracelské ostrovy.²⁷ Vliv nad nimi Číně vydržel až do 30. let 20. století, kdy začali region ovládat Japonci. Současné čínské nároky na Spratlyho ostrovy se datují do období po skončení druhé světové války, kdy se poprvé objevila tzv. „devítibodová linie.“²⁸ V této linii, která nikdy nebyla definovaná a byla pouze zakreslena do map, bylo zahrnuto celé Jihočínské moře,

²² Indonésie si neklade nároky na žádný ze Spratlyových ostrovů, ale je do sporu zatažena kvůli ČLR, která si nárokují i území, která jsou pod správou právě Indonésie.

²³ Joshua P. Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute,“ *Asian Survey* 45, č. 3 (květen, červen 2005): 421, <http://www.jstor.org>.

²⁴ Exkluzivní ekonomická zóna je vymezena UNCLOS a stanovuje speciální práva určitému státu. EEZ je vymezena hranicí 200 námořních mil od pobřeží a podle ní má pobřeží stát výlučné právo na průzkum a k využívání přírodních zdrojů.

²⁵ Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 426.

²⁶ Mark J. Valencia, Jon M. Van Dyke, a Noel A. Ludwig, *Sharing the Resources of the South China Sea* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1999), 20.

²⁷ Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 427.

²⁸ Valencia, *Sharing the Resources of the South China Sea*, 24-25.

kteří si ČLR nárokovala včetně všech tamějších ostrovů.²⁹ Aby ČLR svoje nároky podložila, byl v roce 1992 přijat čínským parlamentem zákon, který explicitně říká, že Spratlyho ostrovy a další ostrovy v Jihočínském moři jsou součástí Číny.³⁰ Z pohledu mezinárodního práva sice přijetí tohoto zákona nic neznamená, nicméně ČLR to stačí, aby mohla vydávat ostrovy v Jihočínském moři za svoje teritorium.

Mapa okupovaných lokalit v regionu Spratlyho ostrovů jednotlivými zeměmi.
(zdroj: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/36/Spratly_with_flags.jpg)

Jihočínské moře nabírá v posledních 15 letech na geopolitickém významu. Všechny angažované země zde chtějí získat co největší vliv a kontrolovat co největší část tohoto regionu. Z geopolitického hlediska platí, že ten, kdo ovládne Spratlyho a Paracelské ostrovy a souostroví Senkaku, bude moci kontrolovat většinu pohybu v Jihočínském moři.

Příčin sporu o Spratlyho ostrovy je několik. Asi nejdůležitější příčinou sporu bylo japonské zřeknutí se všech nároků na Spratlyho a Paracelské ostrovy, které Japonci okupovali během druhé světové války. Japonci se vzdali všech svých nároků na ostrovy v roce 1951 na mírové konferenci v San Francisku. Sanfranciskou dohodou se ovšem nevyřešilo, komu ostrovy náleží. Až do konce 80. let byla většina ostrovů obsazena

²⁹ Linie čínských nároků nebyla nijak dodnes slovně definovaná.

Vietnamem. V roce 1988 se ČLR a Vietnam dostaly do otevřeného konfliktu, který neměl daleko do lokální války. ČLR začala stavět na útesu Fiery Cross vědeckou laboratoř Mezivládní oceánografické komise UNESCO (Intergovernmental Oceanographic Commission UNESCO, IOC/UNESCO). Vietnamu se nelíbilo, že ČLR staví nejen vědecké laboratoře, ale i vojenská zařízení. Silnější čínské námořnictvo porazilo slabší vietnamské včetně vietnamských posádek na ostrovech a útesech.³¹

Významnou příčinou eskalace sporů o Spratlyho ostrovy byla destabilizace regionu, způsobená odchodem USA z Filipín. Američané měli umístěné sice silné námořnictvo v Indickém oceánu a v Pacifiku a základny v Japonsku, ale nejsilnější vojenskou přítomnost v bezprostřední blízkosti Spratlyho ostrovů měla ČLR. Jak už bylo naznačeno v předchozích částech práce, stažení amerických vojáků motivovalo Čínu k daleko agresivnějšímu stylu prosazování svých zájmů. Odchodem USA z Filipín se z Číny stal hegemon v regionu, který neměl konkurenci.

Jihočínským mořem propluje necelá polovina veškeré světové námořní dopravy,³² což ročně odpovídá zboží v hodnotě zhruba 5,3 bilionu dolarů.³³ Čína považuje území Jihočínského moře za svou „jižní bránu“, kterou projde 80% veškerého čínského ropného importu. Ropa je do Číny přepravována přes Jihočínské moře z Afriky a Středního východu.³⁴ Čínský zájem o co největší námořní kontrolu v regionu je proto logický. V případě, že by tato námořní cesta nepřístupná byla z jakéhokoliv důvodu nepřístupná, mělo by to na čínskou ekonomiku značně negativní dopad. Na co nejotevřenějším Jihočínském moři mají zájem i další země, hlavně Japonsko, Jižní Korea a také Spojené státy. ČLR má potenciál ovládnout Jihočínské moře pomocí silného námořnictva a současně budované infrastruktury. V případě, že by se jí to podařilo, mohla by si ČLR rozhodovat, komu průjezd skrz Jihočínské moře dovolí.

Dalším důvodem sporu o Spratlyho ostrovy jsou zdejší velké zásoby nerostných surovin. O velkých zásobách ropy a plynu v Jihočínském moři se už nějakou dobu spekulovalo. V 70. letech Filipíny zahájily průzkum a později i těžbu zemního plynu

³⁰ Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 427.

³¹ Ibid., 425.

³² Ibid., 415.

³³ Bonnie S. Glaser, „Armed Clash in the South China Sea“ (Contingency planning memorandum 14, Council on Foreign Relations, 2012). <http://www.cfr.org/world/armed-clash-south-china-sea/p27883>. (staženo 24. 4. 2016).

³⁴ Leszek Buszynski, „Rising Tensions in the South China Sea: Prospects for a Resolution of the Issue“ *Security Challenges* 6, č. 2 (zima, 2010): 88-89, <http://www.regionalsecurity.org.au/Resources/Documents/vol6no2Buszynski.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

v okolí Spratlyho ostrovů. Dlouho ovšem nebylo známo, jaké množství ropy a plynu se v regionu skutečně nachází. Podle zprávy amerického energetického úřadu (Energy Information Administration, EIA) z roku 2013 se v Jihočínském moři nachází okolo 11 miliard barelů ropy a 5400km³ zemního plynu.³⁵ Stejná zpráva také odkazuje na odhady americké geologické služby (United States Geological Service, USGS), která tvrdí, že jen v samotném regionu Spratlyho ostrovů se může nacházet až 5,4mld barelů ropy a až 1560 km³ plynu.³⁶

Stále rostoucí čínská ekonomika není surovinově soběstačná, a proto ČLR hledá nové příležitosti, jak přijít ke svým vlastním zdrojům ropy a plynu. ČLR našla v Jihočínském moři příležitost, jak by mohla svou nesoběstačnost částečně zredukovat. K tomu, aby ČLR začala těžit v okolí Spratlyho ostrovů, by musela získat nad ostrovy kontrolu. Ostrovy totiž podle UNCLOS nemohou připadat ČLR ani jako součást teritoriálních vod ani jako součást EEZ. Čína svůj zájem o ropu z toho regionu už projevila. V květnu 2014 postavila čínská ropná korporace (China National Offshore Oil corporation, CNOOC) ropnou plošinu HD-981 ve vzdálenosti 120 námořních mil od břehů Vietnamu.³⁷

Podobný scénář by v budoucnu mohl potkat dosud jediné Filipínami využívané ropné pole „Malampaya“. Proti zabránění pole Čínou hovoří dvě skutečnosti. Za prvé, jedinou tamější plošinu využívá společnost Shell Philippines, vlastněná nizozemskou společností Royal Dutch Shell.³⁸ Obsazení pole nebo, rovnou plošiny, by znamenalo přímé zatažení Západu do konfliktu, což není cílem ČLR. Zadruhé, samotné pole leží zhruba 80 km od ostrova Palawan a ČLR si na toto pole neklade přímý nárok.

Situace mezi ČLR a Filipínami se začala vyostřovat v 90. letech a vyústila ve čtyři potyčky mezi oběma zeměmi. První se odehrála v roce 1995, kdy ČLR zahájila okupaci útesu Mischief, který spadal do filipínské EEZ.³⁹ Od převzetí útesu se Čína začala zajímat především o jeho vojenské využití. Největší vojenskou aktivitu však ČLR vyvinula až v letech 2014-2015. Druhá potyčka už byla spíše přestřelkou mezi třemi

³⁵U.S. Department of Energy, Energy Information Administration, *South China Sea*, (2013), 2, [http://www.eia.gov/energyexplained/index.cfm?page=wind_environmentSouth China Sea](http://www.eia.gov/energyexplained/index.cfm?page=wind_environmentSouth%20China%20Sea). (staženo 24. 4. 2016).

³⁶Ibid., 4.

³⁷Hilary Whiteman, „How an oil rig sparked anti-China riots in Vietnam,“ *CNN*, 19. 5. 2014, <http://edition.cnn.com/2014/05/19/world/asia/china-vietnam-islands-oil-rig-explainer/>. (staženo 24. 4. 2016).

³⁸„Exhibit 8 Significant Subsidiaries,“ <http://reports.shell.com/annual-report/2011/otherdisclosures/exhibits/exhibit8.php?cat=m>. (staženo 24. 4. 2016).

³⁹Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 421.

čínskými a jednou filipínskou vojenskou lodí nedaleko ostrova Capones v lednu roku 1996. Další dvě roztržky proběhly mezi filipínskými rybáři a čínským námořnictvem. Obě strany se v roce 1997 vedly spor o umístění čínských značek okolo mělčiny Scarborough.⁴⁰

Jak možnost dohledu nad dopravou v Jihočínském moři, tak možnost těžby značného nerostného bohatství, je pro většinu zemí v regionu lákavá příležitost. Ne všichni ale mají úmysl region vytěžit a ovládnout kontrolu nad místními námořními cestami. K tomu, aby se povedlo získat přístup k surovinám a ke kontrole dopravy, je nutné působit v regionu suverénně, a to hlavně pomocí vojenské síly. V současné době je na Spratlyho ostrovech rozmístěno zhruba 45 vojenských posádek pěti zemí.⁴¹ V posledních 15 letech se region značně militarizoval, zejména potom, co z Filipín odešel poslední americký voják.

Čína využila mocenského vakua po odchodu americké armády z filipínských základen a o od té doby, rok od roku, narůstá její vojenská přítomnost v Jihočínském moři. Příkladem může být výše zmíněný incident z roku 1995, kdy ČLR získala kontrolu na útesem Mischief. Pro ČLR je obrana svých i nárokováných území v Jihočínském moři jednou z priorit. Čínským cílem je získat větší kontrolu nad Jihočínským mořem tak, aby byla schopna garantovat svou bezpečnost.⁴² Čína militarizací Jihočínského moře sleduje několik zájmů. Prvním zájmem je vytvořit pásmo ochrany pevninské jižní Číny a pro významné dopravní přístavy na jihu ČLR. Druhým důvodem čínské militarizace regionu je ochrana již zmíněné dopravní cesty, po které se do Číny dopravuje ropa z Afriky a Středního východu.

Stejně jako pro ČLR jsou Spratlyho ostrovy strategicky významné také pro Filipíny, které udržují vojenskou přítomnost na všech svých osmi ostrovech a jednom útesu. Pro Filipínce jde o jednu z mála možností, jak si své ostrovy udržet před násilným převzetím. Filipínská armáda sice v posledních letech modernizuje všechny druhy zbraní, ale v případném konfliktu s Lidovou osvobozenou armádou Číny by ve své současné podobě neměla šanci ostrovy ubránit. Pro Filipíny platí, že pokud si uchovají vojenskou přítomnost na své části Spratlyho Ostrovů a USA jim budou

⁴⁰ Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 421-422.

⁴¹ Mike Lally, „Spratly Islands Strategic Importance and Rising Sea Levels (Spratly-Submerge),“ *ICE Case Studies* 226, 2010, <http://www1.american.edu/ted/ice/spratly-submerge.html>. (staženo 25. 4. 2016).

⁴² Patrick M. Cronin, „The Strategic Significance of the South China Sea,“ (práce prezentována na konferenci CSIS 5-6. 7. 2013), http://csis.org/files/attachments/130606_Cronin_ConferencePaper.pdf. (staženo 25. 4. 2016).

i nadále po boku, jsou schopné ochránit své zájmy v regionu, ale není sporu o tom, že v budoucnosti se bude situace nadále vyostřovat.

K vyřešení celé situace, je samozřejmě možná i diplomaticko-politická cesta. Nicméně čínský přístup k dodržování mezinárodního práva je neodpovědný a to i v případě sporu o Spratlyho ostrovy. V roce 2015 Filipíny předložily Stálému rozhodčímu soudu v Haagu stížnost na územní nároky ČLR v Jihočínském moři, avšak Číňané se rozhodli arbitráže neúčastnit.⁴³ V roce 1982 sice ČLR podepsala UNCLOS, ale již zmíněný zákon o teritoriálních vodách a přilehlých oblastech z roku 1992 jde *de facto* proti úmluvě OSN. Z čínské diplomatické aktivity lze vyčíst, že Čína má zájem na diplomatických jednáních hlavně proto, aby nebyla vnímána jako čistý agresor. Tomu nasvědčuje i situace z druhé poloviny 90. let, pod vedením prezidenta Chu Ťin-tchaa zavedla politiku „mírumilovného vzestupu“ a součástí této politiky byl i zvýšený čínský zájem o diplomatický dialog s ostatními zeměmi v Jihočínském moři.

2.2 Filipínský domácí terorismus

Filipíny se musely v historii potýkat s hrozbou terorismu. Na jejím území působí několik skupin, které lze označit za teroristické, ačkoliv podle amerického ministerstva zahraničí lze však považovat za zahraniční teroristické organizace jen dvě.⁴⁴ První je Komunistická strana Filipín/Nová lidová armáda (Communist Party of the Philippines/New People's Army, CPP/NPA) a druhou tvoří islamisté ze skupiny Abú Sajjáf (Abu Sayyaf Group, ASG), kteří pocházejí z muslimské skupiny obyvatel Filipín nazývaných Morové.⁴⁵ Začátek současného boje obou skupin proti filipínské vládě se datuje do let 1968-1969. Každá skupina měla jiné důvody, za co proti filipínské vládě bojovala. Skupiny se lišily způsobem boje a odlišovaly se také svými cíli. Obě skupiny se navzájem tolerují, v minulosti spolu občas spolupracovaly, nicméně o alianci nelze hovořit, především poté, co se lídři ASG v roce 2014 přihlásili k ideologii Islámskému státu.

⁴³ „Čína bude bojkotovat arbitráž o Jihočínském moři, kterou žádaly Filipíny,“ *Česká televize*, 30. 10. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1610251-cina-bude-bojkotovat-arbitraz-o-jihocinskem-mori-ktou-zadaly-filipiny>. (staženo 24. 4. 2016).

⁴⁴ „Foreign Terrorist Organizations,“ <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm> (staženo 29. 4. 2016).

⁴⁵ Pojem „Moro“ vychází ze španělštiny a znamená Maročan respektive Arab.

2.2.1 Komunistický terorismus na Filipínách

Nová lidová fronta (New People's Army, NPA) je částí Komunistické strany Filipín (Communist party of Philippines, CPP), ze které v roce 1969 vznikla jako její radikální křídlo. NPA/CCP se hlásí jako nástupce komunistických odbojářů z druhé světové války, kteří vedli partyzánskou válku proti japonským okupantům. Jejím hlavním cílem je převzetí vlády nad celými Filipínami pomocí guerillové války.⁴⁶

V roce 1971 NPA/CCP poprvé spáchala atentát během mítinku Liberální strany v Manile. Dva granáty hozené do davu zabily devět lidí, přičemž tento útok vedl k vyhlášení stanného práva. V prvních deseti letech konfliktu NPA/CCP získávala podporu především ze zahraničí, a to hlavně z ČLR. NPA/CCP přitom nabírala na síle hlavně během Marcosovy vlády, která byla zkorumpovaná a zemi zadlužila.⁴⁷ Chudoba, nerovnost a špatná vláda se tak významně podepsaly na vzestupu NPA. Obyčejní obyvatelé Filipín, kteří nebyli spokojeni se směřováním Filipín během Marcosovy vlády, stále častěji podporovali komunistické protivládní vzbouřence. Komunisté měli podporu po celých Filipínách, ale hlavní baštou byl jihovýchodní cíp ostrova Luzon. S koncem Marcosovy vlády ztratila NPA/CCP v svého hlavního nepřítele. Na přelomu 80. a 90. let NPA/CCP přišla o několik důležitých lídrů, jak vlastními čistkami, tak zásahem filipínské vlády.⁴⁸ Navíc byl v globálním měřítku komunistický blok poražen a zahraniční podpora pro NPA/CCP na začátku 90. let skončila.

Zrušením zákona č. 1700 o zákazu komunistické strany z roku 1957 byla v roce 1992 NPA/CCP znovu povolena. I proto v druhé polovině 90. let získávala podporu a již v roce 1997 NPA/CCP prohlásila, že její podporovatelská základna je srovnatelná s velikostí z roku 1983.⁴⁹ Přestože na začátku milénia byla členská základna NPA/CPA menší než v 80. letech, vedla filipínská vláda proti nim rozsáhlou vojenskou kampaň, ovšem bez americké podpory.

2.2.2 Islamistický terorismus na Filipínách

Konflikt mezi filipínskou vládou a islamisty trvá s přestávkami už od roku 1968. Hlavními ozbrojenými skupinami islamistů na Filipínách jsou: Fronta národního

⁴⁶ Soliman M. Santos, et al., *Primed and Purposeful Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines* (Ženeva: Small Arms Survey, 2010), 261.

⁴⁷ Santos, „Primed and Purposeful,“ 19.

⁴⁸ „Communist Party of the Philippines–New People's Army,“ <https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/149>. (staženo 29. 4. 2016).

osvobození Morů (Moro National Liberation Front, MNLF), Fronta islámského osvobození Morů (Moro Islamic Liberation Front, MILF) a Al-Harakatul Islamíja (Abu Sayyaf Group, ASG).⁵⁰ Většina jejich aktivit se soustřeďuje na ostrově Mindanao, na kterém chtějí islamisté vyhlásit vlastní stát.

Hlavní důvod konfliktu má hluboké historické kořeny. Už od španělské kolonizace Filipín se Morové potýkali s politickým, ekonomickým i sociální odtržením od většinové křesťanské populace.⁵¹ Filipínští muslimové byli přehlíženi i během americké správy a dodnes si tato skupina obyvatel nese pocit křivdy. Frustrace muslimských obyvatel se projevila ve větší míře v roce 1969, kdy se místní začali radikalizovat proti vládě Ferdinanda Marcose.

MNLF byla v letech 1972 až 1996 hlavní skupinou, která vedla ozbrojený konflikt ze strany islamistů.⁵² Skupina vedla boj proti filipínské vládě a stannému právu. Pozoruhodné je, že MNLF nebyla organizací, která by stavěla do popředí boj proti vládě ve jménu islámu, ale spíše v něm upřednostňovala národnostní rovinu, tzn. Morové proti Filipíncům.⁵³ V roce 1977 se od MNLF odtrhla MILF, která nesouhlasila s podepsanou Tripolskou dohodou⁵⁴ z roku 1976. MILF byla daleko radikálnější, lpěla více na islámském učení a tím získávala podporu mezi obyvateli. Mezitím byl po podpisu Tripolské dohody mezi MNLF a filipínskou vládou vytvořen Autonomní region v muslimském Mindanau (Autonomous Region in Muslim Mindanao, ARMM).

ASG byla založena v roce 1989 Abduradžakem Abubakarem Džandžaláním, radikálním islamistou, který se vrátil z Afghánistánu po sovětské invazi.⁵⁵ Džandžalání představoval novou generaci islamistů, která byla ještě radikálnější než MILF a MNLF. Od poloviny 90. let páchala ASG pumové útoky, únosy a přepadávala filipínské ozbrojené složky. ASG byla jednou z mnoha teroristických organizací, proti kterým vyhlásily Spojené státy válku proti teroru.

Poslední skupinou džihádistů, která měla na Filipínách svou velkou buňku, byla Džamá islámíja (Jemaah Islamiyah, JI). Tato organizace má své kořeny v Indonésii, ale působí po celé jihovýchodní Asii a měla napojení na jak místní

⁴⁹ Santos, „Primed and Purposeful,“ 23.

⁵⁰ Ibid., 58.

⁵¹ Ibid., 58.

⁵² Ibid., 62.

⁵³ Ibid., 63.

⁵⁴ Tripolská dohoda z roku 1976 byla uzavřena mezi MNLF a filipínskou vládou. Strany se dohodly na vytvoření muslimské autonomní oblasti na jihu Filipín. MILF byla více ideologicky laděná než MNLF, proto dohodu nepodepsala a odtrhla se od MNLF.

⁵⁵ Santos, „Primed and Purposeful,“ 364-365.

filipínské islamisty, tak na Al-Kájdu. Do roku 2013 byla Ji považována za největší bezpečnostní hrozbu na Filipínách.⁵⁶

3. Americko-filipínské bezpečnostní vztahy za administrativy George W. Bushe

S nástupem amerického prezidenta George W. Bushe v roce 2001 vypadalo, že se americko-filipínská bezpečnostní spolupráce soustředí hlavně na vytváření protisíly čínské rozpínivosti v Jihočínském moři. Čínské zbrojení a častější potyčky mezi rybáři i vojenskými plavidly jednotlivých regionálních aktérů nasvědčovaly tomu, že Spojené státy se zaměří na ochranu svých zájmů a svých spojenců v regionu. Události 11. září 2001 tuto hypotézu rychle vyvrátily. George Bush krátce po útocích vyhlásil globální válku proti terorismu. Bushova administrativa *de facto* rozdělila svět po 11. září na dvě skupiny zemí, které podporují terorismus a ty, které proti němu bojují. Příznivce terorismu americká vláda trestala, a své podporovatele odměňovala. Bushova idea globální války proti teroru se zamlouvala i Manile. Filipíny se dlouho potýkaly s ASG a CCP/NPA a americká finanční a vojenská pomoc by filipínské armádě významně pomohla. Filipíny se do války rychle zapojily a jako první asijská země vyhlásily plnou podporu mezinárodní koalici proti terorismu, vedené Spojenými státy.⁵⁷ Filipínám se po vyhlášení podpory USA dostalo finanční i vojenské pomoci. Čínská agrese v Jihočínském moři však rozhodně nepominula, jen nebyla ani pro jednu zemi prioritou. Hlavním bodem americko-filipínské bezpečnostní spolupráce během prvního i druhého Bushova funkčního období byl tak boj nejen s globálním, ale i s filipínským domácím terorismem.

3.1 Válka proti filipínskému terorismu

Po útocích z 11. září prošly americko-filipínské vztahy značnou proměnou. Američané hledali spojence po celém světě a vyzývali k vytvoření koalice pro boj s mezinárodním terorismem. Filipíny tou dobou měly své vlastní zkušenosti s teroristy a neváhaly nabídnout svému spojenci pomocnou ruku. Do jisté míry lze také brát v potaz i to, že Filipíny byly vázány stále platnou smlouvou o vzájemné obraně z roku 1951.⁵⁸ Americko-filipínská spolupráce se neomezovala jen na boj proti terorismu na Středním východě. Jak už bylo uvedeno v předchozí kapitole, Filipíny mají na svém území

⁵⁶ Santos, „Primed and Purposeful,“ 411.

⁵⁷ Felix, „Philippine – US Security Relations“ 8.

⁵⁸ Američané sice nebyli 11. 9. 2001 napadeni žádným státem, ale i tak se jednalo o napadení, takže alespoň teoreticky byly Filipíny vázány MDF.

dlouhou historickou zkušenost s teroristy. Poté, co se Američané stáhli z filipínských základen, se objevila nová společná hrozba. Obě dvě země měly zájem na boji proti teroru a vzájemně se podporovaly.

Pro americko-filipínskou spolupráci v boji proti terorismu na filipínské půdě byla důležitá smlouva o navštěvujících vojácích (Visiting Forces Agreement, VFA) z roku 1998. VFA umožnila Spojeným státům poslat na Filipíny více vojáků, kteří zde měli díky VFA daleko volnější ruce. Rozšíření pravomocí se americké armádě na Filipínách velice hodilo. Cílem operace Trvalá svoboda - Filipíny⁵⁹ byla pomoc filipínské armádě v boji s terorismem na jihu Filipín.⁶⁰ Vzájemná podpora obou zemí znamenala pokračování revitalizace vztahů, která započala na konci 90. let.

Americký zájem na podpoře filipínské vlády v boji proti ASG, JI a MILF nebyl bezdůvodný. Existovalo totiž podezření, že MILF udržovala napojení na Al-Kájdou. Vzhledem k tomu, že Al-Kájda představovala vedle Tálibánu absolutní vrchol tehdejšího teroristického světa, bylo poměrně jasné, že Američané budou chtít minimalizovat její vliv i na Filipínách. Rommel Banlaoi, filipínský bezpečnostní analytik ve svém článku „The Role of Philippine – American Relations in the Global Campaign Against Terrorism: Implications for Regional Security“ tvrdí, že pojitko mezi MILF a Al-Kájdou může být dohledatelné až do doby sovětské invaze do Afghánistánu.⁶¹ Mohammad Jamal Khalifa, švagr Usámy bin Ládina, nejprve během sovětské invaze verboval filipínské muslimy do afghánské války. Po skončení invaze založil na Filipínách pobočku Islámské organizace pro mezinárodní pomoc (International Islamic Relief Organization, IIRO), přes kterou se infiltroval do místních muslimských komunit a přes kterou převáděl peníze z Al-Kájdy pro MILF.⁶²

Také ASG disponovala kontakty s Al-Kájdou. Zakladatel ASG Ustadz Abduradžak Džandžalání byl bin Ládinovým přítelem.⁶³ IIRO byla prostředníkem i mezi Al-Kájdou a ASG a samotná ASG byla sponzorována Al-Kájdou, která přispěla na založení ASG šesti miliony filipínských peso (130 000 amerických dolarů) přes charitu IIRO.⁶⁴

⁵⁹ Též známá jako operace Svobodný orel.

⁶⁰ Murray Hiebert a Phuong Nguyen a Gregory B. Poling, *Building a More Robust Alliance* (Lanham: CSIS/Rowman & Littlefield, 2015), 6.

⁶¹ Rommel C. Banlaoi, „The Role of Philippine–American Relations in the Global Campaign Against Terrorism: Implications for Regional Security,“ *Contemporary Southeast Asia* 24, č. 2 (srpen, 2002): 300, <http://www.jstor.org>.

⁶² Banlaoi, „The Role of Philippine–American Relations,“ 300-301.

⁶³ Ibid., 301.

⁶⁴ Santos, „Primed and Purposeful,“ 367.

Poslední filipínská teroristická organizace na seznamu amerického ministerstva zahraničí, JI (Jemaah Islamiyah), byla často považována za spřátelenou organizaci Al-Kájdý. Naopak, Sidney Jonesová, expertka na indonéský terorismus tvrdí, že mezi oběma skupinami nebyl dostatečně dlouhý a stálý kontakt, aby se JI stala buňkou Al-Kájdý. Navíc obě skupiny měly odlišný názor na způsob vedení džihádu.⁶⁵

Ani komunistická NPA/CCP se nespolehala jen na domácí podporu. NPA/CPA si snažila zajistit finance a podporu ze zahraničí spoluprací s dalšími národně-osvobozeneckými organizacemi. NPA se pokoušela navázat styky s Korejskou stranou práce, s maoistickými frakcemi Organizace pro osvobození Palestiny (PLO); s japonskou Rudou armádou (JRA); s nikaragujskou Sandinistas; s Komunistickou stranou El Salvadoru; s Peruánskou Komunistickou stranou a Alžírskou armádou.⁶⁶ Nicméně americká podpora filipínské armády se na boj proti CCP/NPA nevztahovala. Američané vedli válku s islamisty, kteří ohrožovali západní globální hodnoty. Filipínská CCP/NPA sice měla (a dodnes má) za cíl svrhnout demokracie na Filipínách a stojí proti západním hodnotám, ale Spojené státy rozhodně nemá potenciál významně ohrozit. I přes svou malou nebezpečnost pro USA si CCP/NPA vysloužila v roce 2002 status zahraniční teroristické organizace od amerického ministerstva zahraničí.⁶⁷

Od roku 2000 se filipínská armáda se nacházela v otevřeném konfliktu s MILF a ASG, kdy po neúspěšných mírových rozhovorech prezident Joseph Estrada vyhlásil ASG a MILF válku. Už od prvních chvil vojenské kampaně bylo jasné, že filipínská armáda nebude schopná porazit teroristy sama. Filipínská armáda byla značně podfinancovaná, musela čelit několika teroristickým organizacím najednou a zároveň nemohla zanedbat ochranu svých ostrovů v Jihočínském moři. Americká operace Trvalá svoboda - Filipíny představovala pro Filipínce zásadní podporu v boji proti ASG.

Několik měsíců po útocích z 11. září otevřela filipínská prezidentka Ayorrová téma americké pomoci Filipínské republice v boji hlavně proti ASG. Během její návštěvy ve Washingtonu v listopadu 2001 nabídl prezident Bush rozšířit vojenskou pomoc Filipínám o částku 93 milionů dolarů. Filipínám také nabídl přímou účast

⁶⁵ Sidney Jones, „The changing nature of Jemaah Islamiyah,“ *Australian Journal of International Affairs* 59 č. 2 (září, 2005):172-173, <http://www.tandfonline.com>.

⁶⁶ Santos, „Primed and Purposeful,“ 266.

⁶⁷ Camille Diola, „US tags Abu Sayyaf, NPA as terror groups anew,“ *philstar*, 25. 6. 2015, <http://www.philstar.com/headlines/2015/06/25/1469854/us-tags-abu-sayyaf-mpa-terror-groups-anew>. (staženo 24. 4. 2016).

amerických vojenských sil v boji proti ASG.⁶⁸ Filipínská prezidentka a většina filipínských politiků však požadovali americkou pomoc pouze v podobě výcviku, poradenství a další nebojové asistence. Arroyová tak nedbala na požadavky armádních velitelů, kteří si byli vědomi skutečného stavu filipínské armády a kteří požadovali přímé zapojení Američanů do bojů.⁶⁹

Součástí operace bylo vytvoření vojenské jednotky Spojenými státy s názvem Joint Special Operations Task Force – Philippines (JSOTF-P). Cílem JSOTF-P byla podle oficiálních internetových stránek „... podpora obsáhlého přístupu filipínských ozbrojených složek v jejich boji proti terorismu a nezákonným elementům v jižních Filipínách a prevence před zakládáním útočišť teroristy.“⁷⁰ JSOTF-P během několika let výrazně pomohla filipínské armádě v boji proti Abu Sayyaf. JSOTF-P sdílela s Filipínci důležité informace o ASG, cvičila filipínské vojáky, učila velitele taktikám boje nebo pomáhala s plánováním misí. JSOTF-P se neomezovala jen na vojenskou pomoc v regionu. Stejně důležitá byla i osvěta a podpůrné programy pro místní civilisty. Cílem podpůrných programů bylo pozitivně motivovat místní, aby přestali podporovat ASG a další teroristické organizace v regionu. Podle jednoho člena americké armády bylo „80% práce civilně-vojenských operací, které měly zamezit cílům vysokého významu vytvoření bezpečných útočišť ...Dosahujeme toho skrze pomoc místním obyvatelům.“⁷¹

V roce 2003 Filipíny získaly od prezidenta Bushe status hlavního spojence mimo NATO (Major non NATO Ally, MNNA).⁷² Američané a Filipínci během první Bushovy administrativy revitalizovali svoje vzájemné vztahy, které utrpěly během 90. let. Obě země se k sobě přiblížily především díky vzájemné podpoře v boji proti terorismu a i díky pomalu začínající vzájemné spolupráci v Jihočínském moři. Americké vyhlášení Filipín za MNNA dalo příležitost k dalšímu prohlubování bezpečnostní spolupráce během dalších let.

⁶⁸ Larry Nicksch, „Abu Sayyaf: Target of Philippine-U.S. Anti-Terrorism Cooperation,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2007): 9-10, <https://fas.org/irp/crs/RL31265.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

⁶⁹ Nicksch, „*Abu Sayyaf*,“ 10.

⁷⁰ „Joint Special Operations Task Force – Philippines Fact Sheet,“ http://jsotf-p.blogspot.cz/2011/09/type-your-summary-here_20.html. (staženo 25. 4. 2016).

⁷¹ Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests,“ 17.

⁷² „Bush 'upgrades' Philippines,“ *CNN*, 20. 5. 2003, <http://edition.cnn.com/2003/ALLPOLITICS/05/19/bush.philippines/>. (staženo 25. 4. 2016).

3.2 *Balikatan 2002-1*

V únoru 2002 bylo na ostrov Basilan vysláno přes 1300 amerických vojáků, kteří měli vypomáhat svým filipínským kolegům. Operace byla nazvána „Balikatan“, v překladu „bok po boku“. Mezi čtyři hlavní cíle cvičení patřilo:

- „zlepšit interoperability mezi filipínskými a americkými silami v operacích proti teroristům;
- zlepšit schopnosti boje ozbrojených sil filipínského jižního velení, respektive Southcom,⁷³ a pěchotním plukům působícím na Mindanau.
- zajistit kvalitu sběru informací;
- vylepšit filipínsko-americké schopnosti vedení efektivních civilních, vojenských a psychologických operací.“⁷⁴

Přestože cvičení Balikatan už několikrát mezi oběma zeměmi proběhlo, to z roku 2002 bylo výjimečné. Plukovník filipínské armády Victor Felix výjimečnost cvičení Balikatan potvrzuje ve své práci: „Bylo ušito na míru, aby podpořilo filipínské ozbrojené složky v protiteroristickém snažení na jižních Filipínách.“⁷⁵ Cílem cvičení bylo také zamezit rozšiřování místních teroristických organizací a zabránit Al-Kájdě v založení nové základny mimo Afghánistán a Pákistán.

Ačkoliv americká vláda nabízela Filipíncům velkou a přímou roli amerických vojenských sil, filipínské úřady trvaly jen na nebojové roli Američanů.⁷⁶ Situace se však po tlaku z Washingtonu změnila. Filipínské úřady ustoupily a povolily zapojení dvoučlenným týmům amerických speciálních jednotek.⁷⁷ Dohoda o vzájemné logistické spolupráci (Mutual Logistical Support Agreement, MLSA) mezi Filipíny a Spojenými státy z roku 2002 upravovala vzájemnou logistickou podporu jednotek obou zemí. Smlouva se nevztahovala pouze na nadcházející cvičení Balikatan, ale měla platit i v případech ohrožení jedné ze zemí nebo v případě mezinárodního napětí.⁷⁸ Smlouva byla terčem kritiky především ze strany filipínské opozice. Oponenti MLSA

⁷³ Southcom je zde myšleno filipínské jižní vojenské velení, které má na starosti velení nad všemi operacemi na jihu Filipín. Nezaměňovat s americkým velením SOUTHCOM.

⁷⁴ Banlaoi, „The Role of Philippine–American Relations,“ 304.

⁷⁵ Felix, „Philippine – US Security Relations,“ 9.

⁷⁶ Ibid., 9.

⁷⁷ Filipínská armáda si ponechala v tomto případě velení nad jednotlivými operacemi. Nicméně Američané nepodléhali filipínským rozkazům jen „operačním instrukcím“.

⁷⁸ George Baylon Radics, „Terrorism in Southeast Asia: Balikatan Exercises in the Philippines and the US ‘War against Terrorism’,“ *Stanford Journal of East Asian Affairs* 4, č. 2 (2002): 119-120, <http://web.stanford.edu/group/sjeaa/journal42/seasia1.pdf> (staženo 24. 4. 2016).

měli za to, že rozšiřování americké přítomnosti bude mít za následek zvýšenou aktivitu teroristů na ostrovech.

Součástí cvičení Balikatan se stala operace na osvobození dvou amerických misionářů, manželů Burnhamových, kteří byli spolu s Filipínkou Ediborah Yapovou uneseni ASG v roce 2001. Zpočátku se americká vláda držela zpátky, nechtěla nikterak ohrozit své občany, a proto postupovala opatrně. Podle zprávy Larryho Nixsche pro americký kongres se Bushova administrativa rozhodla, pravděpodobně v březnu 2002, že podpoří zaplacení výkupného ASG.⁷⁹ Výkupné ovšem dorazilo k jiné buňce ASG, která americké rukojmí nedržela. Po neúspěšném pokusu o vysvobození pomocí zaplacení výkupného přehodnotili Američané přístup. V červenci 2002, po poskytnutí informací americkými službami o tehdejší poloze únosců, se filipínská armáda pokusila rukojmí vysvobodit.⁸⁰ Operace bohužel nedopadla podle plánu, Burnham a Yapová byli zabití, Burnhamová byla zraněna. Podle CNN se na vysvobození nepodílel nikdo z Američanů přímo, americké vojenské složky byly součástí akce jen jako technická asistence.⁸¹ Z absence přímého amerického zapojení do operace lze vyvodit, že filipínská armáda na začátku roku 2002 nebyla schopna efektivně vykonávat náročné operace.

Cvičení 2002-1 Balikatan skončilo po 6 měsících a celkově bylo považováno za úspěšné. Podle plukovníka Felixe obě země shledaly cvičení jako vojenský a politický úspěch.⁸² Až na nepovedenou záchrannou akci z července 2002 lze s tímto výrokem souhlasit. Americko-filipínská vojenská spolupráce se od té doby zlepšovala. Filipíny získaly silného partnera pro boj s ASG a Američané získali zpět vliv v regionu jak díky Balikatan, tak díky nově podepsané dohodě o vzájemné logistické spolupráci. Americká podpora filipínské armády v boji proti terorismu se týkala především boje proti ASG, zatímco MILF a komunistická CCP/NPA byly z tohoto boje do jisté míry vynechány. Komunistická CCP/NPA nepředstavovala islamistickou hrozbu, proti které byla Bushova doktrína primárně namířena a MILF nebyla v porovnání s ASG tak radikální. Přesto Američané obě dvě skupiny zařadili v roce 2002 na seznam zahraničních teroristických organizací. Filipíncům nikdo nebránil využívat nově získané zkušenosti a vojenskou výbavu pro boj s CCP/NPA, ale americká podpora se vztahovala

⁷⁹ Nixsch, „*Abu Sayyaf*“, 11.

⁸⁰ Radics, „Terrorism in Southeast Asia“, 119-122.

⁸¹ „Philippine hostage rescue result of 'chance encounter'“, *CNN*, 7. 7. 2002, <http://edition.cnn.com/2002/WORLD/asiapcf/southeast/06/07/pentagon.philippines/index.html> (staženo 25. 4. 2016).

pouze na boj proti ASG. Úspěch cvičení Balikatan se projevil i na další spolupráci mezi oběma zeměmi. Od roku 2002 cvičení Balikatan probíhá každoročně a s postupem času se k Filipíncům a Američanům přidali i Australané a Japonci.

Od zahájení filipínské ofenzivy s podporou americké armády ASG pomalu začala upadat. Nixscheho zpráva Kongresu odhaduje, že počet členů ASG se snížil z 1000 členů v roce 2002 na 200 až 400 členů v roce 2006.⁸³ Kvůli úbytku bojovníků a materiálu se ASG přeorientovala na únosy a pumové atentáty. Začala hledat větší podporu u jiných džihádistických organizací a přeskupila se na ostrově Jolo. ASG sice utrpěla velké ztráty, ale její útoky na civilisty neustávaly. U pumových útoků z února 2004 na trajekt v Manilské zátocě, které zabily více než 100 lidí, bylo shledáno, že za ně byla zodpovědná ASG a organizace Rajah Solaiman.⁸⁴ Další úpadek prodělala ASG v roce 2006, kdy byl zabit její lídr Kadaří Džandžalání.

3.3 Význam americko-filipínské spolupráce ve válce v Iráku

Do války v Iráku vedené Spojenými státy se v roce 2003 zapojily i Filipíny. Prezidentka Arroyová nabídla Spojeným státům filipínský vzdušný prostor a poslala do Iráku okolo 100 filipínských vojáků a policistů, kteří se měli podílet na poválečné obnově země.⁸⁵ Filipínská podpora amerického boje proti teroru doma i v zahraničí znamenala ve vzájemných vztazích posun k lepšímu. Na tiskové konferenci 19. května 2003 prezident Bush ocenil přístup prezidentky Arroyové: „Cením si její silné podpory v odzbrojení a osvobození té země (Iráku).“⁸⁶ Bush si filipínské podpory velmi vážil a na stejné tiskové konferenci ohlásil povýšení Filipín na MNNA.⁸⁷ Filipíny díky své novému statusu MNNA získaly přístup k novější americké vojenské technice a sofistikovanějšímu vojenskému tréninku.⁸⁸ V listopadu 2003 prezident Bush na půdě filipínského kongresu naznačil, že by se transformace Iráku mohla inspirovat filipínským transformačním procesem během americké správy v letech 1898 až 1946.⁸⁹

⁸² Felix, „Philippine – US Security Relations,“ 10.

⁸³ Nixsch, „*Abu Sayyaf*,“ 4.

⁸⁴ Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests,“ 18.

⁸⁵ Nixsch, „*Abu Sayyaf*,“ 1.

⁸⁶ Jim Garamone, „Philippines to Become Major non-NATO Ally, Bush Says,“ 19. 5. 2003, <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=28968> (staženo 29. 4. 2016).

⁸⁷ Jim Garamone, „Philippines to Become Major non-NATO Ally“.

⁸⁸ Nixsch, „*Abu Sayyaf*,“ 16.

⁸⁹ David E. Sanger, „Bush Cites Philippines as Model in Rebuilding Iraq,“ *New York Times*, 19. 10. 2003, <http://www.nytimes.com/2003/10/19/world/bush-cites-philippines-as-model-in-rebuilding-iraq.html> (staženo 25. 4. 2016).

Na začátku července 2004 byl v iráckém městě Fallúdža unesen organizací „Islamistická armáda Iráku“ (Islamic Army of Iraq-Khalid bin al-Waleed Brigade) filipínský kontraktor Angelo de la Cruz. Vzbouřenci hrozili jeho zabitím, pokud nedojde ke stažení všech 51 filipínských mediků, inženýrů a vojáků z Iráku. Filipínci 20. července Irák skutečně opustili a de la Cruz byl den na to propuštěn ze zajetí.⁹⁰ Americké vládě se náhlý filipínský odchod z Iráku nelíbil. Mluvčí Bílého domu Scott McClellan se k filipínskému stažení vyjádřil, že „Spojené státy věří tomu, že rozhodnutí filipínské vlády předčasně stáhnout 51 svých jednotek vyšle teroristům špatný signál.“⁹¹ Američané měli strach, že by Filipínci mohli vytvořit precedens a z Iráku by se mohly začít stahovat i další země. V roce 2004 byli uneseni také občané Bulharska a Jižní Koreje, které také měly v Iráku svoje vojáky, ale jejich vlády se požadavkům únosců nepodvolily. Filipínské stažení mohlo také zvýšit četnost únosů. Stažení filipínských ozbrojených sil z Iráku v červenci 2004 lze považovat za začátek stagnace vzájemných vztahů.

3.4 Bushova administrativa ve sporu o Spratlyho ostrovy

Situace v Jihočínském moři se po stažení americké armády výrazně proměnila. Čína začala být v 90. letech při naplňování svých nároků v regionu agresivnější. Číňané neměli po odchodu Spojených států vojenskou konkurenci, a proto mohli například v roce 1995 zabrat útes Mischief. K dalšímu případu zvýšené aktivity čínského námořnictva došlo v roce 1996. Mezi filipínskou hlídkovou lodí a dvěma čínskými loděmi proběhla 11 mil od ostrova Luzon 90 minutová bitva.⁹²

Na konci 90. let nebyly americké bezpečnostní zájmy v jihovýchodní Asii prioritou americké zahraniční politiky. Nejdůležitějším americkým zájmem v regionu se stal volný obchod a s ním spojená otázka volného průjezdu Jihočínským mořem. Američané v regionu poskytovali ochranu a podporu Tchaj-wanu. Drželi se zpátky, konflikty mezi zeměmi nekomentovaly a soustředily se hlavně vyřešení situace na Balkáně a na Středním východě. Nicméně, na přelomu tisíciletí začalo panovat přesvědčení, že pokud Čína ve své politice v Jihočínském moři bude pokračovat, mohlo by se stát, že se moře stane americkým plavidlům nedostupné, v lepším případě by byla

⁹⁰ James Glanz, „Hostage Is Freed After Philippine Troops Are Withdrawn From Iraq,“ *New York Times*, 21. 7. 2004, <http://www.nytimes.com/2004/07/21/world/hostage-is-freed-after-philippine-troops-are-withdrawn-from-iraq.html>. (staženo 25. 4. 2016).

⁹¹ „Manila begins Iraq troop pullout,“ 14. 7. 2004, *CNN*, <http://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/07/13/philippines.hostage/>. (staženo 9. 5. 2016).

⁹² Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance,“ 421-422.

omezila jen jejich aktivita. Bushův poměrně malý zájem podílet se na zajištění bezpečnosti v Jihočínském moři dokládá i fakt, že jeho administrativa nezveřejnila žádný dokument týkající se strategie ve východní Asii.⁹³ Jediný plán administrativy na ochranu amerických zájmů vycházel z klasického předvedení vojenské síly. Ukázka síly amerických vojenských složek měla připomenout, že i přes změnu globálních priorit jsou Spojené státy světovým hegemonem, který chrání své zájmy kdekoliv na světě.

I přes pokračující americký nezájem o bezpečnost v Jihočínském moři lze vypožorovat, že první Bushova administrativa nehodlala na Jihočínské moře úplně zanevřít. V prvním roce Bushova prezidentství je vidět náznak o přehodnocení americké zahraniční politiky. Podle tchajwanského analytika Jan-chuej Songa přišla změna v americkém přístupu okolo roku 2000, kdy Spojené státy začaly vykazovat aktivní zájem o Jihočínské moře.⁹⁴ Bushova vláda pokračovala v tradiční vojenské podpoře Tchaj-wanu. Spojené státy také se začaly více angažovat v otázce otevřeného Jihočínské moře. Změna americké politiky v regionu je připisována i čínskému opevňování útesu Mischief na konci roku 1998. Americká armáda se od nástupu Bushe do prezidentského úřadu začala více zajímat o bezpečnost v Jihočínském moři.

Spojené státy pokračovaly v pořádání společných vojenských cvičení s vojsky zemí ASEAN. Společná vojenská cvičení se konala od 90. let a jejich cílem bylo zlepšit vzájemnou vojenskou spolupráci na vodě, ve vzduchu i na zemi. Filipíny se pravidelně účastnily amerických cvičení v regionu. Kromě již zmíněného americko-filipínského cvičení Balikatan se filipínská armáda každoročně zúčastňovala Cooperation Afloat Readiness and Training (CARAT) společně s USA, Singapurem a Thajskem.⁹⁵ Skrze své spojence chtěli Američané těmito cvičeními zajistit bezpečnost v regionu, aniž by zde museli vynakládat větší úsilí.

Těsně před bushově nástupu do funkce navýšili Američané i počet samostatných vojenských manévrů v Jihočínském moři, kde americké letectvo a námořnictvo provádělo průzkumy podél čínského pobřeží až pětkrát denně.⁹⁶ Situace se mezi USA

⁹³ Diane K. Mauzy a Brian L. Job, „U.S. Policy in Southeast Asia – Limited Re-engagement after Years of Benign Neglect,“ *Asian Survey* 47, č. 4 (červenec, srpen 2007): 628, <http://www.jstor.org>. (staženo 29. 4. 2016).

⁹⁴ Yann Huei Song „The Overall Situation in the South China Sea in the New Millennium: Before and After the September 11 Terrorist Attacks,“ *Ocean Development & International Law* 34, č. 3-4 (2003): 236-237, <http://www.tandfonline.com>.

⁹⁵ Yann Huei Song „The Overall Situation in the South China,“ 238.

⁹⁶ Wu Xinbo, „Understanding Chinese and U.S. Crisis Behavior,“ *Washington Quarterly* 31, č. 1 (zima, 2007): 66, <http://csis.org/files/publication/twq08winterwu.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

a ČLR vyostřila 1. dubna 2001, kdy se 110 km od pobřeží ostrova Chajnan srazila čínská stíhačka s americkým průzkumným letounem.⁹⁷ Během této nehody zemřel jeden čínský pilot a 24 členná americká posádka byla donucena nouzově přistát na ostrově Chajnan. Po deseti dnech byli američtí letci propuštěni. Pro Bushe to byla první velká diplomatická krize, kterou musel řešit. Bylo mu vyčítáno, že americká vláda během vyjednávání o propuštění amerických letců nezaujala tvrdší stanovisko.

Ani po Chajnském incidentu se americká aktivita v Jihočínském moři nesnížila. Americkým zájmem v regionu zůstala ochrana a podpora Tchaj-wanu před ČLR. V srpnu 2001 zde uspořádala cvičení americká flotila složená ze dvou letadlových lodí, tří ponorek, 150 letadel, deseti lodí a okolo 15 000 vojáků.⁹⁸ Americké cvičení v Jihočínském moři bylo odpovědí na předchozí čínskou simulaci útoku na Tchaj-wan a přispělo k dalšímu zhoršení vztahů mezi oběma velmocemi.

Nebýt útoků z 11. září 2001, situace v Jihočínském moři by pravděpodobně dál pomalu eskalovala. Bushova administrativa projevila zájem na tom, aby obchodní cesty v Jihočínském moři zůstaly otevřené, což bylo přímo namířeno proti čínské expanzivní politice v regionu. V prvním roce Bushova prezidentství se mohlo zdát, že americký zájem na stabilizaci bezpečnostní situace v Jihočínském moři pozitivně ovlivní Filipíny ve sporu s ČLR. Události z 11. září přinutily Američany přehodnotit své zahraničně-politické priority. Čínská aktivita v Jihočínském moři nebyla považována Bushovou administrativou za velké bezpečnostní riziko. Jang-chuej Song ve své práci upozorňuje na to, že následkem útoků z 11. září bylo zlepšení americko-čínských vztahů.⁹⁹ Spojené státy se v regionu přeorientovaly z politiky zdržování čínské expanze v Jihočínském moři na boj s terorismem. Američané region neopustili, dokonce se jejich aktivita v regionu během let 2001 až 2005 navýšila. Zvýšená přítomnost amerických vojáků byla způsobena otevřením filipínské fronty ve válce proti teroru. Po 11. září se Bushova administrativa soustředovala především na Blízký a Střední východ.

⁹⁷ Wu Xinbo, „Understanding Chinese and U.S. Crisis Behavior,“ 66.

⁹⁸ Renato Cruz De Castro, „China, the Philippines, and U.S. Influence in Asia,“ *American Enterprise Institute for Public Policy Research* (červenec, 2007): 25, <https://assets.documentcloud.org/documents/228953/china-the-philippines-and-u-s-influence-in-asia.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

⁹⁹ Yann Huei Song „The Overall Situation in the South China,“ 255-256.

3.5 Druhá Bushova administrativa

Zatímco se americko-filipínské vztahy během první Bushovy administrativy viditelně zlepšily, během druhého Bushova volebního období prodělaly částečné ochlazení, čehož využila čínská diplomacie. Číňané si rychle všimli stagnace americko-filipínské spolupráce a začali investovat do filipínské armády. Vztahy mezi Filipíny a Čínou se zlepšily díky vojenské, zpravodajské i humanitární pomoci.¹⁰⁰ Dalším důvodem, proč se vzájemné vztahy ochladily, bylo navýšení amerických aktivit mimo region jihovýchodní Asie. Američané se více zaměřovali na války v Afghánistánu a v Iráku.

Větší americká vojenská účast v Afghánistánu a Iráku se projevila i na bezpečnostní spolupráci s Filipíny. Americké stažení z Filipín znamenalo pokrok ve zlepšení čínsko-filipínských vztahů.¹⁰¹ Politika americké vlády vůči Filipínám se stala pasivní, čehož využila čínská vláda. Číňané už na konci roku 2004 podepsali s Filipínci memorandum o obranné spolupráci (Memorandum of Understanding on Defense Cooperation).¹⁰² Čínsko-filipínské bilaterální vztahy se během druhého Bushova prezidentství dostaly do „zlaté éry“. Díky čínské deeskalaci asertivní politiky v Jihočínském moři nemusely Spojené státy vynakládat větší úsilí na řešení sporu o Spratlyho ostrovy nebo na navyšování bezpečnosti v Jihočínském moři.

Bushova druhá administrativa podporovala multilaterální řešení sporu mezi ČLR a jednotlivými zeměmi Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN). V roce 2005 bylo podepsáno společné prohlášení k rozšířenému partnerství ASEAN-USA. Cílem prohlášení bylo prohloubit spolupráci v politických, bezpečnostních, ekonomických a sociálně-kulturních vazbách s jihovýchodní Asií.¹⁰³ Nelze ovšem tvrdit, že by byl ze strany USA extrémní zájem o vyřešení situace v Jihočínském moři prostřednictvím ASEAN. George W. Bush se mimo jiné rozhodl neúčastnit summitu USA-ASEAN z roku 2007, který oslavoval 30 let od založení.¹⁰⁴ Američané si během druhého Bushova prezidentství regionu všímali méně a ČLR začala více využívat tzv. „soft power“. Většina zemí začala považovat Čínu za dobrého souseda,

¹⁰⁰ De Castro „China, the Philippines, and U.S.“ 4-5.

¹⁰¹ Ibid., 7.

¹⁰² Ibid., 4.

¹⁰³ Tommy Koh, „The United States and Southeast Asia,“ v *America's Role in Asia: Asian and American Views*, The Asia Foundation (San Francisco: The Asia Foundation, 2008), 41.

¹⁰⁴ Sarah Raine a Christian Le Mière „Chapter Four: The US in the South China Sea,“ v *Regional Disorder: The South China Sea Disputes*, Sarah Raine a Christian Le Mière (London: Routledge, 2013), 160.

který je konstruktivní a jehož síla v regionu roste mírovou cestou.¹⁰⁵ Dalším čínským úspěchem na úkor Američanů bylo založení summitu východní Asie (East Asia Summit, EAS), který se prvních pět let konal bez účasti Spojených států.

Během druhého Bushova prezidentství omezili Američané v regionu svou aktivitu a zaměřili se na své války v Iráku a Afghánistánu. Druhý Bushův kabinet dával přednost pasivnímu přístupu k regionu jihovýchodní Asie. Nedůsledný americký přístup znamenal i úpadek americko-filipínských bezpečnostních vazeb, které byly vybudovány v předchozích letech díky společnému boji proti terorismu. Dalším důvodem úpadku byla výhodná pozice ČLR, která využila zaneprázdněnosti USA a zahájila kampaň „dobrého souseda“, která jí zajistila zlepšení vztahů se státy ASEAN. Nicméně, čínská militarizace a vyzbrojování během tohoto období pokračovaly, jen nebyly tolik nápadné. Právě narůstající vojenský potenciál ČLR byl jedním z důvodů návratu americké diplomacie do jihovýchodní Asie.

4. Americko-filipínské bezpečnostní vztahy za administrativy Baracka Obamy

S nástupem demokratického prezidenta Baracka Obamy se změnila americká zahraniční politika. Prezident Obama a jeho ministryně zahraničních věcí Hillary Clintonová dali jasně najevo, že se Washington odkloní od zahraniční politiky bývalého prezidenta Bushe. Nejdůležitější změnou byl americký „převod“ do Asie.¹⁰⁶ Se změnou politického vedení ve Washingtonu bylo možné pozorovat pomalu nastávající změny v americko-asijských vztazích, včetně těch americko-filipínských. Změna zahraničně-politických priorit USA byla zpomalována hospodářskou krizí, stále nedořešenými konflikty v Iráku a Afghánistánu a agresivnějším severokorejským režimem. Americko-filipínské vztahy na začátku Obamova prezidentství bylo možno považovat za přátelské i přes ochlazení během Bushovy administrativy. Filipíny si udržely status MNNA, obě země každoročně podnikaly společná cvičení Balikatan a na jižních ostrovech Filipín působila stále JSOTF-P, která tam pomáhala místním se stavbou infrastruktury a s bojem proti zbylým teroristům z ASG. Amerických změn v prioritách zahraniční politiky využila Čína a zahájila napravování čínsko-filipínských vztahů skrze bilaterální dohody a velké finanční investice. ČLR se v této době obnovila militarizaci

¹⁰⁵ De Castro „China, the Philippines, and U.S.“ 6.

¹⁰⁶ V češtině se také používá překlad návrat, ale pro zjednodušení bude práce pracovat pouze s termínem „převod“.

v Jihočínském moři. Nárůst čínských vojenských aktivit byl dalším důvodem k obnově vzájemných vztahů mezi Filipínami a Spojené státy.

4.1 Obamův pivot v americko-filipínských vztazích

V roce 2011 Hillary Clintonová ve svém článku *America's Pacific Century* v časopise *Foreign policy* oznámila změnu v prioritách americké zahraniční politiky. Hlavním tématem se měl stát americký „pivot“ do Asie. Podle Clintonové měly Spojené státy „...zahájit svou práci v šesti klíčových akčních liniích:“¹⁰⁷

- posilovat bilaterální bezpečnostní aliance,
- prohlubovat pracovní vztahy s vzestupujícími státy, včetně Číny,
- zapojovat se do regionálních multilaterálních institucí,
- rozšiřovat obchod a investice,
- vytvářet širokou vojenskou přítomnost
- podporovat demokracii a lidská práva.

Z celkových šesti „akčních linií“ se čtyři týkaly bezpečnosti. Následná americko-filipínská spolupráce se zaměřila hlavně na posilování vzájemných spojeneckých vztahů a na vytváření širší americké vojenské přítomnosti. Ostatní klíčové linie se amerického pivotu americko-filipínských vztahů také týkaly, ovšem ne v takové míře. Po krátké době se vžil v médiích pojem „vyvažování“ (*rebalance*). Tento pojem měl lépe vystihovat americkou strategii. Spojené státy se měly „vyvážit“ jak globálně, tak v rámci Asie.

V květnu 2010 byl na Filipínách zvolen novým prezidentem Benigno Aquino III. Prezident Aquino nebyl oproti své předchůdkyni Arroyové tolik nakloněn čínské zahraniční politice a místo toho podporoval americký návrat do Asie. Podle práce filipínského profesora De Castra znamenal nástup Aquina změnu filipínských bezpečnostních priorit.¹⁰⁸ Filipínské diplomatické balancování mezi USA a ČLR se ukázalo jako dále neudržitelné, a to hlavně kvůli narůstající čínské asertivitě v Jihočínském moři. Filipínská armáda byla velmi slabá, prorostlá korupcí a nutně potřebovala modernizaci a nový strategický plán. Plán na revitalizaci filipínské armády byl představen v roce 2010. Zpráva „Armed Forces of Philippines Internal Peace and Security Plan“ (AFPIPS) přiznala nedostatky filipínské armády a vytvořila návrh plánu

¹⁰⁷ Hillary Clintonová, „America's Pacific Century,“ *Foreign policy*, 11. 10. 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>. (staženo 24. 4. 2016).

¹⁰⁸ De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.,“ 429.

její revitalizace.¹⁰⁹ Druhou zprávou referující o směřování filipínské armády byl plán filipínského ministerstva obrany (Long-Term Capability Development Plan, LTCDP), který požadoval změnu vojenských priorit. Aquinova vláda změnu priorit podporovala a ve Spojených státech viděla mocnost, která by jim mohla pomoci.

Spouštěčem nové vlny prohlubování americko-filipínských vztahů se stala narůstající čínská vojenská přítomnost v okolí Spratlyho ostrovů. Průzkumná loď filipínského ministerstva pro energetiku byla v březnu 2011 u mělčiny Reed napadena několika čínskými loděmi, ačkoliv se tato mělčina nachází ve filipínské EEZ. ČLR požadovala, aby Filipíny podaly žádost před každým průzkumem v okolí Spratlyho ostrovů, což mělo za následek zhoršení vztahů mezi Čínou a Filipíny. De Castro dodává, že prezidentovi Aquinovi muselo být jasné, že se Filipíny nachází ve střetu zájmů s ČLR.¹¹⁰ Po březnovém incidentu a po vydání zpráv kritizujících filipínskou armádu zahájili Filipínci přestavbu své armády. Filipínská armáda se měla modernizovat, získat nové zbraňové systémy od zahraničních vlád i soukromníků. Cílem modernizace armády bylo zajištění filipínské vnější i vnitřní bezpečnosti a Aquinova vláda vymezila v roce 2011 na modernizaci armády miliardové částky filipínských peso.¹¹¹

Důležitou roli v modernizaci filipínské armády hrály i Spojené státy. De Castro argumentuje, že revitalizace americko-filipínských vztahů měla dva politické cíle. Prvním cílem byla pokračující podpora protiteroristických vojenských kampaní. Druhým byl americký pokus o neutralizaci čínských politických a ekonomických vlivů. De Castro dodává, že hlavním prostředkem, jak těchto cílů dosáhnout, byla finanční a materiální pomoc filipínské armádě.¹¹² Filipínské a americké zájmy byly v bezpečnostní oblasti z části shodné nebo se navzájem překrývaly. Američané chtěli skrze pivot vybudovat silnější alianci v jihovýchodní Asii a Filipínci toužili po pomocné ruce během modernizace své armády a v územním sporu s ČLR. Regionální stabilita a silné vzájemné bezpečnostní vztahy byly pro obě země klíčovými a dlouhodobými strategickými cíli. De Castro dále ve své práci uvádí, že americká podpora modernizace filipínské armády se projevovala ve dvou iniciativách. Prvním programem byla americká finanční podpora modernizace filipínské armády (Capability Upgrade Program, CUP). Druhým bodem americké asistence bylo financování chodu filipínské

¹⁰⁹ De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.,” 430.

¹¹⁰ Ibid., 430.

¹¹¹ Ibid., 431.

pobřežní strážce.¹¹³ Washington nakonec nezůstal jen u finanční podpory. V květnu 2011, respektive 2013, byly Spojenými státy dodány dvě lodě třídy „Hamilton“, kterých Američané postupně vyřazují.

V lednu 2011 proběhl mezi oběma zeměmi první bilaterální strategický dialog (Bilateral Strategic Dialogue, BSD). Během těchto jednání ujistil Filipínce náměstek americké ministryně zahraničí Kurt Campbell, že americká podpora modernizace filipínské armády je „součástí většího cíle, kterým je udržování otevřených asijských námořních tras.“¹¹⁴ Z BSD se stal jeden ze základních pilířů americko-filipínské diplomacie a obě země pokračovaly každoročně v dalších kolech jednání. Jednání BSD měla pozitivní dopad na vývoj americko-filipínských vztahů, což se projevilo i listopadu v 2011, kdy k 60. výročí podpisu MDT byla podepsána Manilská deklarace (Manila Declaration). Obě země se ujistily, že hodlají dále naplňovat MDT a Američané potvrdili svůj zájem na stabilitě v regionu.¹¹⁵ Koncem dubna 2012 proběhlo jednání „2+2“ mezi americkými a filipínskými ministry zahraničí Hillary Clintovou a Albertem del Rosariem a ministry obrany Leonem Panettou a Voltairem Gazminem. Na těchto jednání byla přislíbena další americká finanční a vojenská pomoc filipínské armádě.¹¹⁶

Filipínám se na účely modernizace dostávalo od amerických spojenců rok od roku větší finanční podpory, což dokazuje i tabulka americké asistence Filipínám v letech 2008-2015. Spojené státy považovaly svobodnou plavbu v Jihočínském moři za důležitější než jakékoliv teritoriální nároky. Cílem amerického pivotu nebylo vyprovokovat Čínu k ještě větší asertivitě, ale mírovou cestou stabilizovat region. Americký návrat do regionu Jihočínského moře se ČLR samozřejmě nelíbil, neboť Čína měla před americkým příchodem velice výhodnou pozici a čínské investice a vojenská expanze v Jihočínském moři byly americkou přítomností ohroženy. Číňané odpovídali na americký pivot pomocí vlastních vojenských cvičení, zvyšováním vojenského rozpočtu a častými politickými a diplomatickými protesty.

¹¹² De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.“, 431-432.

¹¹³ Ibid., 432.

¹¹⁴ Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests“, 27.

¹¹⁵ „Signing of the Manila Declaration On Board the USS Fitzgerald in Manila Bay, Manila, Philippines“, 16.11.2011, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/11/177226.htm> (staženo 29.4. 2016).

¹¹⁶ Jednání „2+2“ mezi USA a Filipínami vycházelo ze stejného formátu jednání, které Spojené státy vedly s Koreou nebo Japonskem.

Table 2. U.S. Assistance to the Philippines, FY2008-FY2015

(U.S. dollars in thousands)

Account	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 Estimate	2015 Request
GHP	24,967	27,175	33,220	32,437	33,800	32,810	32,500	31,200
DA	27,321	30,000	40,310	79,055	81,055	85,755	87,682	115,182
ESF	42,773	30,000	30,000	0	0	15,500	0	0
FMF	27,757	28,000	29,000	11,970	27,000	25,483	50,000	40,000
IMET	1,525	1,730	1,850	1,971	1,954	1,614	1,700	2,000
INCLE	794	800	1,365	2,065	2,450	2,996	8,000	9,000
NADR	4,562	4,175	5,625	9,525	9,525	8,945	9,100	6,100
Total	131,707	123,889	143,380	139,034	157,796	173,103	188,982	203,482

Source: Department of State, *Congressional Budget Justification for Foreign Operations (FY2008-15)*

Notes: Foreign Aid Account Acronyms: GHP—Global Health Programs; DA—Development Assistance; ESF—Economic Support Fund; FMF—Foreign Military Financing; IMET—International Military Education and Training; INCLE—International Narcotics Control and Law Enforcement; NADR—Non-Proliferation, Anti-Terrorism and De-Mining. Some years include USAID funding for programs in Pacific Island countries that are administered by the USAID in Manila.

Tabulka americké asistence v letech 2012 -2015. (zdroj: Thomas Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2012), 8, <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33233.pdf> (staženo 29. 4. 2016).

4.2 Role Obamovy administrativy ve sporu o Spratlyho ostrovy

S příchodem Obamovy administrativy nastává v americko-filipínských bezpečnostních vztazích změna. Bushovu válku proti teroru rozhodně nelze brát jako vyhranou, nicméně Američané kontrolovali vývoj poválečného Iráku a Afghánistánu a teroristé z Al-Kájdý a Tálíbanu byli na ústupu. Pro Obamu tak nebyla válka s terorem na prvním místě. To se promítlo i do priorit americko-filipínské bezpečnostní spolupráce. Narůstající agresivita čínských hlídkových a rybářských lodí, budování nových ostrovů a jejich následné opevňování přiměly filipínskou vládu k navázání hlubšího strategického dialogu s USA.

Filipínské zájmy v oblasti Spratlyho ostrovů byly několikrát ČLR omezeny nebo ohroženy. Prvním incidentem mezi oběma státy byla již výše zmíněná potyčka u mělčiny Reed, kde byla filipínská výzkumná loď napadena čínskou hlídkovou lodí. Filipínské námořnictvo rychle pochopilo, že se s mnohem vyspělejší čínským námořnictvem v podobných potyčkách nemůže měřit. Filipínská armáda se začala zaměřovat na spolupráci s americkou armádou, se kterou i nadále cvičila ve vojenských cvičení Balikatan a CARAT. V červnu 2011 se konalo cvičení CARAT za přítomnosti amerických, filipínských, bangladéšských, brunejských, kambodžských, indonéských, malajských a thajských vojenských jednotek na ostrově Palawan, který se nachází

v blízkosti Spratlyho ostrovů.¹¹⁷ Cvičení CARAT z roku 2011 mělo vyslat Pekingu jasný signál. Státy v jihovýchodní Asii nebraly svou bezpečnost na lehkou váhu a Spojené státy jim měly v zajištění vlastní bezpečnosti pomoci.

I přes navyšující se americkou vojenskou aktivitu v regionu se Čína stále častěji angažovala v napadání filipínských zájmů v okolí Spratlyho ostrovů. Od dubna do června 2012 napětí mezi ČLR a Filipínami eskalovalo. Tou dobou mezi oběma zeměmi vznikla roztržka o mělčinu Scarborough (Scarborough Shoal). Na začátku dubna 2012 čínské průzkumné lodě chránily čínské rybáře, kteří lovili ve filipínské EEZ které se pokoušelo filipínské námořnictvo zatknout. Filipínci pak svou loď BRP Gregorio del Pilar vyměnili za menší, aby předešli zvyšování napětí. ČLR se však zachovala opačně a nasadila do oblasti svou největší hlídkovou loď Yuzheng 310. Na filipínskou diplomatickou stížnost odpověděla ČLR tím, že pouze chrání svoje teritorium, své lidi a svoje zájmy.¹¹⁸ Manile nezbývalo nic jiného než se obrátit na svého spojence. Američané Filipíny alespoň symbolicky podpořili tím, že v květnu a v červnu, kdy na mělčině Scarborough proti sobě stále stály filipínské a čínské lodě, přistavili na Subickou základnu dvě jaderné ponorky U.S.S Louisville a U.S.S North Carolina.¹¹⁹ Přestože Washington trval ve sporu o Spratlyho ostrovy na své nestrannosti, bylo patrné, že Spojené státy budou své filipínské spojence chránit, kdyby došlo k případnému konfliktu. Američané jasně ukázali, že listopadová Manilská deklarace a MDT jsou dokumenty, kterými se budou řídit i nadále. Kvůli blížícímu se tajfunu se ČLR a Filipíny dohodly, že stáhnou z oblasti své civilní lodě. Po stažení Číňané zahájili opevňování mělčiny, čímž jí definitivně získali pod svou vlastní kontrolu. Incident u mělčiny Scarborough v roce 2012 by měl být vnímán jako bod obratu v čínsko-filipínských vztazích a v konfliktu v Jihočínském moři jako celku a také demonstruje odhodlání Pekingu vytvořit námořní dominanci v Jihočínském moři.¹²⁰ Odpovědí americko-filipínské diplomacie na zabránění mělčiny Scarborough bylo zahájení vyjednávání o dohodě navyšující americkou vojenskou přítomnost na Filipínách. Výsledkem těchto jednání byla Dohoda o zvýšené obranné kooperaci (Enhanced Defence Cooperation Agreement, EDCA), kterou se tato práce zabývá v následující podkapitole.

¹¹⁷ Eric Cruz, „The Philippines' Bilateral Defense Policy Against a Looming China,“ *International Studies Capstone Research Papers*, Paper 2, 28, 2015, http://digitalcommons.cedarville.edu/international_studies_capstones/2. (staženo 25. 4. 2016).

¹¹⁸ De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.,“ 436.

¹¹⁹ Ibid.,“ 436.

Manila pochopila, že bez americké podpory by mohla přijít i o další území, včetně ostrovů, kde udržovala malé vojenské posádky. Spojené státy se bližšímu bezpečnostnímu vztahu s Filipínami nebránily, byla to dobrá příležitost k naplňování pívotu a k ochraně svých vlastních zájmů. K tomu měla sloužit dohoda MDT z roku 1951. Dodnes však panuje nejistota, jak by Washington k dohodě přistoupil, pokud by byla filipínská část Spratlyho ostrovů napadena. Washington zaujal ke sporu o Spratlyho ostrovy dvojí postoj. Pokud jednali Američané s ČLR, snažili se tvářit jako neutrální pozorovatel, který pouze hájí svoje zájmy. V případě, že se jednalo s Manilou, neváhal Washington svého spojence podpořit. Všechny tři strany zároveň zastávaly názor, že je spor potřeba vyřešit diplomaticky. Zkušenost z incidentu z okolí mělčiny Scarborough však naznačila, že Peking byl schopen jít o něco dál než Washington a Manila.

Od roku 2013 až do konce dubna 2016 se spor o Spratlyho ostrovy nadále vyostřoval. Při příležitosti předávání druhé americké lodě třídy Hamilton připomněl prezident Aquino v srpnu 2013, že jeho administrativa vydala na modernizační program filipínské armády přes 600 milionů dolarů.¹²¹ ČLR odpovídala na prohlubující americko-filipínskou spolupráci obviňováním Washingtonu z militarizace regionu, pořádáním vojenských cvičení a pokračující výstavbou umělých ostrovů a jejich opevňováním. Protože čínské aktivity na Spratlyho ostrovech narůstaly, rozhodla se Manila v lednu 2013 předložit podnět k mezinárodnímu soudu v Haagu. Číňané se rozhodli soudu neúčastnit, přesto však soud v roce 2015 rozhodl, že se bude případem zabývat.¹²²

Posledním přímým incidentem, který způsobil další zhoršení diplomatických vztahů mezi Manilou a Pekingem, byla potyčka u tzv. Druhé Thomasovy mělčiny. Od roku 1999 zde byl filipínskou vojenskou posádkou využíván uvízlý americký tanker „Sierra Madre“. Skupina filipínských vojáků měla na starosti zajišťování bezpečnosti v bezprostředním okolí a byla pravidelně zásobována filipínským námořnictvem až do 9. března 2014, kdy loď čínské pobřežní hlídky zastavila filipínské lodě a zabránila jim v zásobování.¹²³ Čína argumentovala tím, že na zásobovacích lodích se nacházel stavební materiál k vybudování dalších objektů na mělčině. Čína také

¹²⁰ Eric S. Cruz, „In Defense of the Spratly Islands,“ 32.

¹²¹ Ibid., 34.

¹²² Jane Perlez, „In Victory for Philippines, Hague Court to Hear Dispute Over South China Sea,“ *New York Times*, 30. 10. 2015, http://www.nytimes.com/2015/10/31/world/asia/south-china-sea-philippines-hague.html?_r=0 (staženo 29. 4. 2016).

požadovala odtažení uvízlé lodě. Podle ČLR Sierra Madre uvízla úmyslně. Peking také upozornil na svou teritoriální suverenitu v celé oblasti a obvinil Filipíny z okupace.¹²⁴

4.3 EDCA (Enhanced Defence Cooperation Agreement)

Čínská námořní aktivita v okolí Spratlyho ostrovů a ve filipínské EEZ donutily filipínskou vládu přehodnotit bezpečnostní priority. Ochrana filipínských ostrovů a EEZ se stala hlavním úkolem filipínské armády. Aby bylo filipínské námořnictvo schopno alespoň do jisté míry čelit čínské agresivní politice v Jihočínském moři, rozhodla se filipínská vláda pro modernizaci své armády. Prezident Aquino podepsal v roce 2012 zákon o modernizaci Filipínské armády (Republic Act 10349, Armed Forces of the Philippines Modernization Act). Modernizace má trvat 15 let a Filipíny se zavázaly utratit v prvních pěti letech přes 75 mld. filipínských peso.¹²⁵ Prezident Aquino při podpisu zákona prohlásil, že tento modernizační program „pomůže filipínské armádě s přechodem od zajišťování vnitřní bezpečnosti k zajišťování té vnější“¹²⁶.

Poměrně rychle vyšly na povrch faktory, které měly negativní dopad na filipínskou modernizaci. Přestože se Filipíny vyznačovaly velice stabilním a rychlým růstem ekonomiky, stále se jednalo o rozvojovou zemi, která byla nucena vydávat vysoké částky na sociální agendu. Podle zprávy pro americký Kongres „Building a More Robust Alliance“ neměla filipínská vláda prostředky na rozsáhlejší modernizaci zaostalé armády, protože primárně investovat do veřejných a sociálních projektů.¹²⁷ Filipínská vláda si byla vědoma, že modernizace nemůže proběhnout bez cizí pomoci a rozhodla se pro užší spolupráci s americkými spojenci. Ačkoliv Filipíny a Spojené státy měly mezi sebou uzavřeno několik bezpečnostních dohod a smluv, žádná dosud neřešila modernizaci filipínské armády.

Po čínském převzetí mělčiny Scarborough zahájily Washington a Manila společná jednání o rozšíření americké vojenské přítomnosti. Klíčovým cílem rámcové dohody o navýšení rotační přítomnosti (Framework Agreement on Increased Rotational Presence and Enhanced Agreement, IRP) bylo navýšit na Filipínách počet amerických

¹²³ Eric S. Cruz, „In Defense of the Spratly Islands,“ 35-36.

¹²⁴ Jane Perlez „Philippines and China in Dispute Over Reef,“ *New York Times*, 31. 3. 2014, <http://www.nytimes.com/2014/04/01/world/asia/beijing-and-manila-in-dispute-over-reef.html> (staženo 2. 5. 2016).

¹²⁵ 75 mld. pesos odpovídá zhruba 5 mld. amerických dolarů.

¹²⁶ „Aquino signs revised AFP Modernization Act,“ *The Philippine Star*, 11. 12. 2012, <http://www.philstar.com/headlines/2012/12/11/884844/aquino-signs-revised-afp-modernization-act> (staženo 2. 5. 2016).

¹²⁷ Hiebert, Poling a Nguyen, „Building a More Robust Alliance,“ 10.

vojáků a materiálu na principu rotace posádek. Filipínská vláda nechtěla, aby americká vojenská přítomnost byla trvalá, což by vrátilo filipínské vojenské základny do amerických rukou, jako tomu bylo před rokem 1992. Ani Washington nechtěl mít trvalou posádku na filipínských základnách. Pentagon ještě před zahájením jednání v srpnu 2013 připomenul, že americká přítomnost v jihovýchodní Asii by měla být menší než během studené války, ale zároveň taktičtější. K velké a stálé vojenské přítomnosti na filipínských základnách nebyl strategický důvod.¹²⁸ Po osmi měsících jednání byla 28. dubna 2014 podepsána dohoda o rozšíření obranné spolupráce (Enhanced Defense Cooperation Agreement, EDCA) americkým velvyslancem na Filipínách Philipem Goldbergem a filipínským ministrem obrany Voltairem Gazminem. K podpisu došlo symbolicky den před dvoudenní návštěvou prezidenta Obamy. Dohoda EDCA byla uzavřena na deset let a má celkem dvanáct článků, které definují práva a povinnosti obou zúčastněných států. Smlouva mezi oběma zeměmi znamenala významný posun k zajištění filipínské bezpečnosti. Dohoda povolila americkým vojenským jednotkám, včetně letadel a lodí, využívat filipínské vojenské prostory a základny na principu rotující přítomnosti jednotek. Na takto využívaných základnách může americká armáda stavět a vylepšovat veškerou infrastrukturu, ale filipínské straně zůstává nad základnami suverenity a filipínské armádě zodpovědnost jejich za chod a bezpečnost. Dohoda se v preambuli zmiňuje o rozšiřování dohod MDT z roku 1951 a VFA z února 1998.¹²⁹ Nelze tedy hovořit o úplném návratu americké armády na filipínské základny, jako tomu bylo před rokem 1992.

Hiebert s Nguyenem a Polingem tvrdí, že jednou z nejdůležitějších základen, kterých se EDCA týkala, je námořní základna Oyster Bay na ostrově Palawan.¹³⁰ Tato námořní základna se nachází jen 100 mil od nejbližšího Spratlyho ostrova, což z ní dělá nenahraditelnou strategickou základnu pro námořnictva obou zemí.

De Castro hovoří o dohodě EDCA jako o prostředku, který pomůže Filipínám udržet si odhodlání ve sporu o Spratlyho ostrovy a který by mohl přesvědčit Vietnam nebo Malajsii k posílení vojenské spolupráce se Spojenými státy.¹³¹ Z dohody vyplývá, že bezpečnostní partnerství Spojených států a Filipín se stalo hlavní prioritou bilaterálních vztahů. Další oblastí spolupráce se stala pomoc při živelných katastrofách.

¹²⁸ De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.,” 439.

¹²⁹ „Enhanced Defense Cooperation Agreement,” 28. 4. 2014, <https://assets.documentcloud.org/documents/1353291/us-phl-enhanced-defense-cooperation-agreement.pdf>. (staženo 5. 5. 2016).

¹³⁰ Hiebert, Poling a Nguyen, „Building a More Robust Alliance,” 11.

Americká vojenská a finanční pomoc výrazně pomohla filipínské vládě při odklizení následků tajfunu Haiyan, a proto byly humanitární a vojenská pomoc při přírodních katastrofách institucionalizovány v prvním článku EDCA.¹³² Podle zprávy Thomase Luma a Rhody Margerssové *Typhoon Haiyan (Yolanda): U.S. and International Response to Philippines Disaster* mohla totiž americká humanitární pomoc po úderu hurikánu Haiyan z listopadu 2013 hrát určitou roli ve vyjednávání dohody. Zpráva hovoří o navýšení americké „soft power“ a posílení vzájemných bilaterálních vztahů.¹³³

EDCA měla však i své kritiky. Mezi nejhlasitější odpůrce smlouvy patřili filipínští nacionalisté a komunisté. Kritikům smlouvy se nelíbilo, že se filipínská vláda spoléhá jen na pomoc Washingtonu, který se nikdy nedokázal plně zastat filipínských teritoriálních nároků v Jihočínském moři. Podle filipínské profesorky Aileen Bavierové mnozí Filipínci věří, že vzájemné bezpečnostní smlouvy se Spojenými státy jsou jednostranné a nezaručují americkou podporu proti vnějším vlivům.¹³⁴ Necelý měsíc po podpisu smlouvy byl podán k filipínskému Ústavnímu soudu návrh na zastavení implementace smlouvy a k prozkoumání její ústavnosti. Celý soudní spor spočíval v tom, zda byla EDCA smlouvou, která měla být ratifikována filipínským senátem, nebo zda šlo pouze o rozšíření smlouvy. V lednu 2016 filipínský Ústavní soud rozhodl, že se filipínská ústava nevztahuje na EDCA, neboť EDCA je pouhým rozšířením schválené VFA.¹³⁵ Během doby rozhodování Ústavního soudu však nebylo možné EDCA implementovat, což značně zbrzdilo modernizaci filipínských základů.

Díky dva roky trvajícím soudnímu sporu uvízla EDCA na mrtvém bodě a dohoda tak nemohla být implementována, mezitím ČLR pokročila ve výstavbě a opevňování umělých ostrovů. Čínské budování dokazují satelitní snímky útesu Fieru Cross zveřejněné Center for Strategic and International Studies. Na snímcích lze vidět čínský pokrok ve výstavbě útesu během pouhého jednoho roku. Čínští stavitelé byli schopni celý útes vyvýšit nad hladinu, vyhloubit přístav pro lodě s velkým ponorem,

¹³¹ De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S.,“ 440-441.

¹³² „Enhanced Defense Cooperation Agreement,“ 28. 4. 2014, <https://assets.documentcloud.org/documents/1353291/us-phl-enhanced-defense-cooperation-agreement.pdf>. (staženo 5. 5. 2016).

¹³³ Thomas Lum a Rhoda Margerssová, „Typhoon Haiyan (Yolanda): U.S. and International Response to Philippines Disaster,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2012), <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R43309.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

¹³⁴ Aileen Baviera, „Implications of the US-Philippines Enhanced Defense Cooperation Agreement,“ *Asia Pacific Bulletin* 262, (9. 5. 2014): 1, <http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/apb262.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

¹³⁵ Tetch Torres-Tupas, „Supreme Court upholds legality of Edca,“ *Inquirer*, 12. 1. 2016, <http://globalnation.inquirer.net/134880/supreme-court-upholds-legality-of-edca> (staženo 2. 5. 2016).

postavit větší množství budov a především vybetonovat tři kilometrovou přistávací dráhu.

Porovnání čínské stavební aktivity. Nalevo je satelitní snímek Fieri Cross Reef ze 14. srpna 2014 a napravo snímek z 3. září 2015. (Zdroj: <http://amti.csis.org/fiery-cross-reef-tracker/>)

Podobně rychlá výstavba a opevnování probíhalo i na bývalém filipínském útesu Mischief, kde Čína postavila přistávací dráhu, hlubokomořský přístav a přístupové cesty skrz útes do jeho centra. O vojenském potenciálu těchto uměle vybudovaných ostrovů nemůže být pochyb. Například ze tří kilometrové ranveje jsou schopny vzlétnout všechny druhy vojenských letadel a to včetně taktických bombardérů. Není jasné, jak přesně se bude dál čínská vojenská aktivita na ostrovech vyvíjet, lze ale přepokládat, že se čínská militarizace v tomto regionu bezdůvodně nezastaví.

Satelitní snímek útesu Mischief v září 2015. (Zdroj: CSIS, <http://amti.csis.org/new-imagery-release/>)

4.4 Filipínský terorismus během Obamovy administrativy

V porovnání s předchozí administrativou nebyla Obamova administrativa natolik angažována v boji proti mezinárodnímu teroru. Stejně tomu bylo i v případě americké vojenské podpory filipínské armády, která se stále potýkala s občasnými bombovými útoky, únosy a vydíráním ze strany radikálních islamistů. Nutno podotknout, že operace Trvalá svoboda - Filipíny byla úspěšná. ASG a JI, proti kterým byla operace byla namířena, byly značně oslabeny. Zatímco se JI stáhla do Malajsie, ASG od roku 2014 znovu začala mírně nabírat na síle. Někteří lídři ASG sice vyhlásili věrnost Daesh, ale podle zprávy od Hieberta a spol. se z teroristické skupiny ASG stal vyděračský gang.¹³⁶ Velký podíl na úspěchu mise měla i skupina JSOTF-P, která skončila své

¹³⁶ Hiebert, Poling a Nguyen, „Building a More Robust Alliance,“ 6.

působení v únoru 2015. Někteří američtí poradci na jihu Filipín zůstali, aby se tyto oblasti nemohly znovu stát základnami teroristických skupin.

Ani filipínská vláda nechtěla dál investovat prostředky do boje proti terorismu, přestože se Filipínci stále potýkali s menšími teroristickými skupinkami na jihu Filipín. Kvůli rostoucí čínské aktivitě v Jihočínském moři musela se Manila zaměřit na zajišťování vnější bezpečnosti, přesto ale protiteroristická opatření úplně nezanikla. V lednu 2015 byly filipínské jednotky schopny zneškodnit Zulkifliho Abdhira, který vyráběl bomby pro JI a ASG a který byl hlavním cílem americko-filipínských protiteroristických snah.¹³⁷ Filipíncům se také podařilo vyjednat s MILF mírovou dohodu, která měla v roce 2016 přeměnit region ARMM na tzv. region Bangsamoro, kde budou mít místní obyvatelé větší míru autonomie výměnou za rozpuštění vojenských složek MILF. Pokud bude politický projekt Bangsamoro úspěšný, může se filipínská armáda ještě více zaměřit na ochranu před vnějšími bezpečnostními hrozbami.

Závěr

Od opuštění filipínských základů v roce 1992 do roku 2001 byly americko-filipínské bezpečnostní vztahy značně utlumeny a obě země hledaly složitě společná témata. Situace se však během Bushovy a Obamovy administrativy výrazně proměnila, objevily se nové impulsy ke vzájemné bezpečnostní spolupráci, která se stala nejdůležitějším tématem ve vztazích mezi Manilou a Washingtonem. Na formování vzájemných bezpečnostních vztahů se nejvíce projevila válka proti teroru a čínské zájmy v celé jihovýchodní Asii – konkrétně čínské aktivity v Jihočínském moři, které přímo ohrožovaly filipínské zájmy na Spratlyho ostrovech. V obou případech se obě země podílely na společném dialogu, který přispěl k bezpečnějšímu mezinárodnímu uspořádání stejně jako i k bezpečnějším Filipínám.

Na začátku prvního Bushova volebního období to vypadalo, že se Spojené státy budou daleko více zajímat o bezpečnost v Jihočínském moři, ale 11. září změnilo americkou zahraniční politiku a toto téma už nebylo pro Američany nejvyšší prioritou. Útoky z 11. září na New York a Washington přinutily Spojené státy přehodnotit svou zahraničně-bezpečnostní politiku. Do války proti globálnímu teroru se filipínská vláda

¹³⁷ David S. Cloud a Sunshine de Leon, „A heavy price paid for botched terrorist raid by Philippines and U.S.,“ *Los Angeles Times*, 30.září 2015, <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-botched-terror-raid-20150910-story.html>. (staženo 25. 4. 2016).

zapojila rychle a s velkým odhodláním. Bushova vláda filipínský entuziasmus přivítala, což se promítlo do posílení americko-filipínských vztahů. Vedle středovýchodní fronty v Afghánistánu a později v Iráku byla na Filipínách vytvořena druhá fronta a během prvního Bushova prezidentství se boj proti ASG a JI stal ústředním tématem americko-filipínské bezpečnostní spolupráce. Američtí vojáci se sice bojů proti filipínským teroristům přímo nezúčastňovali, byli však schopni podpořit a vycvičit slabou a nedostatečně vybavenou filipínskou armádu, která dokázala i přes velké potíže zredukovat počty islamistů na filipínských ostrovech. Významnou roli ve sblížení armád obou zemí hrála operace Trvalá svoboda - Filipíny a vojenské cvičení Balikatan 2002-1. Zařazením Filipín na seznam amerických MNNA bylo americko-filipínské přátelství částečně institucionalizováno. Obě země měly zájem na další vzájemné spolupráci, což dokazuje i filipínská podpora americké invaze do Iráku, kde však bylo filipínské angažmá poměrně krátké. V důsledku stažení filipínského kontingentu z Iráku a většího amerického angažmá ve válkách Iráku a Afghánistánu, začaly vztahy mezi Washingtonem a Manilou stagnovat. Druhá Bushova administrativa už spolupráci s Filipínami nebyla natolik nakloněna. Spolupráce v boji proti terorismu sice pokračovala dál, nebyla však již tak intenzivní jako v předchozích letech. Zatímco během prvního Bushova prezidentství se ČLR držela ve sporu o Spratlyho ostrovy zpátky, ve druhém Bushově volebním období čínská aktivita v Jihočínském moři narůstala. Čína i díky oslabení americko-filipínských vztahů po roce 2005 získala na Filipínách značný vliv.

S nástupem prezidenta Obamy se americko-filipínská bezpečnostní spolupráce znovu revitalizuje. Důležitým krokem pro zlepšování vztahů mezi Manilou a Washingtonem bylo vyhlášení amerického pivotu, respektive vyvažování do Asie. Prezident Obama a jeho ministryně Clintonová se začali více soustřeďovat na problémy ve východní a v jihovýchodní Asii. Americká vláda znovu přehodnotila své zahraničně bezpečnostní priority, což se pozitivně projevilo na americko-filipínských vztazích. Čínské námořní zbrojení, militarizace regionu a potyčka u mělčiny Scarborough s filipínskou armádou způsobily odklon Manily od pročínského směřování. Filipínská vláda hledala silného partnera, který by jí pomohl čelit nové vnější hrozbě. Američané se této roli rádi zhostili, neboť filipínské volání o pomoc šlo ruku v ruce s americkým pivotem do Asie. Základem americko-filipínské bezpečnostní spolupráce se měla stát smlouva EDCA, jejíž cílem bylo přivést americké vojáky zpět na filipínské základny, byť na omezené bázi. EDCA byla dva roky zkoumána filipínským Ústavním soudem

a po tuto dobu nemohla být implementována. Přestože Washington stále trval na neutrálním postoji ve sporu o Spratlyho ostrovy, lze vypožorovat, že se Američané pokouší dosáhnout svých cílů tj. hlavně zachování volné plavby skrz Jihočínské moře pomocí podpory filipínské armády. Zatímco se vlekl spor o ústavnost EDCA, zahájila ČLR výstavbu a opevňování některých ostrovů v Jihočínské moři. Čínské aktivity v celém Jihočínské moři měly za následek hlubší americko-filipínskou bezpečnostní spolupráci. Tato spolupráce se projevila například skrze americkou podporu modernizace filipínské armády, která se v současnosti dokáže obejít bez americké pomoci v boji proti filipínskému domácímu terorismu. Během Obamova prezidentství se od tématu boje proti terorismu v americko-filipínských vztazích postupně upouští.

V úvodu práce jsem vytyčil za cíl odpovědět na tři výzkumné otázky. Práce dochází k závěru, že Bushovu a Obamovu administrativu v bezpečnostní spolupráci s Filipínami pojila dvě hlavní témata. Pro první Bushovu administrativu byl typický boj s terorismem, který byl alfou a omegou pro americké zahraniční vztahy s Filipínami. Spor Filipín s ČLR o Spratlyho ostrovy byl pouze okrajovým tématem, který se snažili Američané vyřešit pomocí spolupráce v rámci ASEAN hlavně během Bushova druhého volebního období. Obamův americký pivot do Asie se významně podílel na formování americko-filipínských bezpečnostních vztahů. Pro období Obamova prezidentství je typické, že se Spojené státy daleko více soustředily na posilování vnější obranyschopnosti svého spojence. Cílem Spojených států bylo podpořit filipínskou armádu tak, aby byla sama schopna ochránit svoje zájmy v Jihočínské moři. Američané se ovšem nikdy veřejně nepostavili ve sporu o Spratlyho ostrovy na stranu Filipín a jejich politika byla vystavěna na hypotéze, že se spor o Jihočínské moře musí být vyřešit diplomaticky.

Důvodů soudobého zlepšování americko-filipínských vztahů je hned několik. Nejprve se po útocích z 11. září vzájemné vztahy zlepšily díky společnému zájmu na boji proti terorismu. Filipíny se staly druhou frontou tohoto boje, což mělo za následek užší bezpečnostní spolupráci. Ačkoliv se po filipínském stažení z Iráku se společné vztahy na čas ochladily, s nástupem prezidenta Obamy a příchodem jeho pivotu do Asie se americko-filipínská spolupráce začala opět prohlubovat. Jejím hlavním tématem byla modernizace filipínské armády a částečný návrat amerických vojáků na Filipíny. Manila tyto kroky vřele přivítala a dnes jsou bezpečnostní vztahy mezi Manilou a Washingtonem nejlepší od konce studené války.

Na formování americko-filipínské spolupráce měla značný vliv i Čína. S výjimkou prvního Bushova prezidentství, kdy Peking podporoval válku proti teroru, měly aktivity ČLR, hlavně v regionu Spratlyho ostrovů, dopad na prohlubování americko-filipínské bezpečnostní spolupráce. Čína využila krátkodobého zhoršení americko-filipínských vztahů během druhé Bushovy administrativy a zahájila rozšiřování ekonomického a politického vlivu na Filipínách. V roce 2012 přiměla filipínsko-čínská roztržka na mělčině Scarborough filipínskou vládu k obnovení užší spolupráce s Washingtonem.

Americko-filipínská bezpečnostní spolupráce je dnes na vysoké úrovni. Svědčit o tom může narůstající podpora americké vlády v modernizaci filipínské armády a částečný návrat amerických vojáků do filipínských základen v rámci EDCA. O revitalizaci vzájemných vztahů mezi Manilou a Washingtonem se zasloužila jak Bushova, tak Obamova administrativa, byť měla každá na stole jiné priority. Nehledě na výsledek nadcházejících amerických i filipínských prezidentských voleb v roce 2016, budou americko-filipínské bezpečnostní vztahy hrát v regionu jihovýchodní Asie i nadále významnou roli v pokusech o jeho stabilizaci.

Summary

The main topic of this thesis is the American-Philippine security relations during the George W. Bush and Barack Obama administrations. The first two chapters of this thesis describe the historical context of the U.S.-Philippine relations and the current security threats which the Republic of Philippines has to respond to. The second half of the thesis evaluates the U.S.-Philippine security relations during Bush and Obama presidencies. This thesis concludes that both administrations were responsible for improving the security bilateral relation between Manila and Washington. The author also concludes that the War on Terror during Bush presidency helped to revitalize security relations and that it considerably aided in decreasing the threat of the Philippine domestic terrorism. The Obama administration was more focused on the region of the Southeast Asia than his predecessor, which was also helped to advance the U.S.-Philippine security cooperation. Even though the United States never took sides during the Spratly island dispute there is a common trend of arming the underequipped Philippine army. The United States has a huge interest on keeping the South China Sea open to all forms of traffic, but they do not want to engage China directly because they do not have any territorial claims in South China Sea. The thesis concludes that the

Chinese actions in South China Sea caused the improvement in development of the security cooperation between Manila and Washington. The Chinese militarization of islands in the South China Sea scared the Philippine government which started to look for help from its longtime military ally. Today the U.S.-Philippine security relations are very tight thanks to the Enhanced Defense Cooperation Agreement and no matter what will happen during the upcoming U.S. and Philippine presidential elections, the U.S.-Philippine security relations will play a significant role in keeping the turbulent region of South East Asia somewhat safe and secure.

Použitá literatura

Knihy

Gerald R. Anderson, *Subic Bay From Magellan To Pinatubo: The History Of The U.S. Naval Station, Subic Bay* (CreateSpace Independent Publishing Platform, 2009).

Ronald E. Dolan, *Philippines a Country Study* (Washington: Federal Research Division, Library of Congress, 1993).

Murray Hiebert, Gregory B. Poling a Phuong Nguyen, *Building a More Robust Alliance* (Lanham: CSIS/Rowman & Littlefield, 2015).

Tommy Koh, „The United States and Southeast Asia,“ v *America's Role in Asia: Asian and American Views*, The Asia Foundation (San Francisco: The Asia Foundation, 2008).

Sarah Raine a Christian Le Mière „Chapter Four: The US in the South China Sea,“ v *Regional Disorder: The South China Sea Disputes*, Sarah Raine a Christian Le Mière (London: Routledge, 2013).

Soliman M. Santos, et al., *Primed and Purposeful Armed Groups and Human Security Efforts in the Philippines* (Ženeva: Small Arms Survey, 2010).

George B. Tindall a David Shi, *Dějiny Spojených států amerických* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994).

Mark J. Valencia, Jon M. Van Dyke, a Noel A. Ludwig, *Sharing the Resources of the South China Sea* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1999).

Elektronické zdroje

Články

„Aquino signs revised AFP Modernization Act,“ *The Philippine Star*, 11. 12. 2012, <http://www.philstar.com/headlines/2012/12/11/884844/aquino-signs-revised-afp-modernization-act>. (staženo 2. 5. 2016).

Rommel C. Banlaoi, „The Role of Philippine–American Relations in the Global Campaign Against Terrorism: Implications for Regional Security,“ *Contemporary Southeast Asia* 24, č. 2 (srpen, 2002): 294-312, <http://www.jstor.org>.

Ailen Baviera, „Implications of the US-Philippines Enhanced Defense Cooperation Agreement,“ *Asia Pacific Bulletin* 262, (9. 5. 2014): <http://www.eastwestcenter.org/sites/default/files/private/apb262.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

Victoria Bayoneto, „The Former U.S. Bases in the Philippines: An Argument for the Application of U.S. Environmental Standards to Overseas Military Bases,“ *Fordham Environmental Law Review* 6, č. 1 (2001): 111-155,

<http://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1372&context=elr>. (staženo 2. 5. 2016).

Norman Blac, „Four Air Force Helicopters, Two Planes used to Evacuate Marcos,” *Associated Press*, 26. 2. 1986, <http://www.apnewsarchive.com/1986/Four-Air-Force-Helicopters-Two-Planes-Used-to-Evacuate-Marcos/id-1b57e7b88b56a4d16230f1a4e8131271>. (staženo 25. 4. 2016).

„Bush 'upgrades' Philippines,” *CNN*, 20. 5. 2003, <http://edition.cnn.com/2003/ALLPOLITICS/05/19/bush.philippines/>. (staženo 24. 4. 2016).

Leszek Buszynski, „Rising Tensions in the South China Sea: Prospects for a Resolution of the Issue“ *Security Challenges* 6, č. 2 (zima, 2010): 85-104, <http://www.regionalsecurity.org.au/Resources/Documents/vol6no2Buszynski.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

Hillary Clintonová, „America's Pacific Century,” *Foreign policy*, 11. 10. 2011, <http://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>. (staženo 24. 4. 2016).

David S. Cloud a Sunshine de Leon, „A heavy price paid for botched terrorist raid by Philippines and U.S.,” *Los Angeles Times*, 30. září 2015, <http://www.latimes.com/world/asia/la-fg-botched-terror-raid-20150910-story.html>. (staženo 25. 4. 2016).

Patrick M. Cronin, „The Strategic Significance of the South China Sea,” (práce prezentována na konferenci CSIS 5-6. 7. 2013), http://csis.org/files/attachments/130606_Cronin_ConferencePaper.pdf. (staženo 25. 4. 2016).

Eric Cruz, „The Philippines' Bilateral Defense Policy Against a Looming China,” *International Studies Capstone Research Papers*, Paper 2, 2015, http://digitalcommons.cedarville.edu/international_studies_capstones/2. (staženo 25. 4. 2016).

„Čína bude bojkotovat arbitráž o Jihočínském moři, kterou žádaly Filipíny,” *Česká televize*, 30. 10. 2015, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1610251-cina-bude-bojkotovat-arbitraz-o-jihocinskem-mori-kterou-zadaly-filipiny>. (staženo 24. 4. 2016).

Renato Cruz De Castro, „China, the Philippines, and U.S. Influence in Asia,” *American Enterprise Institute for Public Policy Research* (červenec, 2007): <https://assets.documentcloud.org/documents/228953/china-the-philippines-and-u-s-influence-in-asia.pdf>. (staženo 25. 4. 2016).

Renato Cruz De Castro, „The 21st Century Philippine-U.S. Enhanced Defense Cooperation Agreement (EDCA): The Philippines' Policy in Facilitating the Obama Administration's Strategic Pivot to Asia,” *The Korean Journal of Defense Analysis* 26, č. 4 (prosinec, 2014): 427-446, https://www.academia.edu/10022430/_The_21st_Century_Philippine-

U.S. Enhanced Defense Cooperation Agreement EDCA The Philippines Policy in Facilitating the Obama Administrations Strategic Pivot to Asia. (staženo 25. 4. 2016).

Camille Diola, „US tags Abu Sayyaf, NPA as terror groups anew,“ *philstar*, 25. 6. 2015, <http://www.philstar.com/headlines/2015/06/25/1469854/us-tags-abu-sayyaf-npa-terror-groups-anew>. (staženo 24. 4. 2016).

Victor A. Felix, „Philippine – US Security Relations: Challenges and Opportunities after the 9/11“ (Strategy Research Project, U.S., Army War College, 2005), 30, <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdf/files/ksil18.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

James Glanz, „Hostage Is Freed After Philippine Troops Are Withdrawn From Iraq,“ *New York Times*, 21. 7. 2004, <http://www.nytimes.com/2004/07/21/world/hostage-is-freed-after-philippine-troops-are-withdrawn-from-iraq.html>. (staženo 25. 4. 2016).

Bonnie S. Glaser, „Armed Clash in the South China Sea“ (Contingency planning memorandum 14, Council on Foreign Relations, 2012), <http://www.cfr.org/world/armed-clash-south-china-sea/p27883>. (staženo 24. 4. 2016).

Sidney Jones, „The changing nature of Jemaah Islamiyah,“ *Australian Journal of International Affairs* 59 č. 2 (září, 2005):169-178, <http://www.tandfonline.com>.

Mike Lally, „Spratly Islands Strategic Importance and Rising Sea Levels (Spratly-Submerge),“ *ICE Case Studies* 226, 2010, <http://www1.american.edu/ted/ice/spratly-submerge.html>. (staženo 25. 4. 2016).

Thomas Lum a Rhoda Margerssová, „Typhoon Haiyan (Yolanda): U.S. and International Response to Philippines Disaster,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2012), <https://www.fas.org/sgp/crs/row/R43309.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

Thomas Lum, „The Republic of the Philippines and U.S. Interests,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2012), <https://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33233.pdf> (staženo 29. 4. 2016).

„Manila begins Iraq troop pullout,“ *CNN*, 14. 7. 2004, <http://edition.cnn.com/2004/WORLD/meast/07/13/philippines.hostage/>. (staženo 9. 5. 2016).

Diane K. Mauzy a Brian L. Job, „U.S. Policy in Southeast Asia – Limited Re-engagement after Years of Benign Neglect,“ *Asian Survey* 47, č. 4 (červenec, srpen 2007): 622-641, <http://www.jstor.org>.

Larry Nicksch, „Abu Sayyaf: Target of Philippine-U.S. Anti-Terrorism Cooperation,“ (Washington, DC: Congressional Research Service, 2007), <https://fas.org/irp/crs/RL31265.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

Jane Perlez „In Victory for Philippines, Hague Court to Hear Dispute Over South China Sea,“ *New York Times*, 30. 10. 2015,

http://www.nytimes.com/2015/10/31/world/asia/south-china-sea-philippines-hague.html?_r=0. (staženo 29. 4. 2016).

Jane Perlez „Philippines and China in Dispute Over Reef,“ *New York Times*, 31. 3. 2014, <http://www.nytimes.com/2014/04/01/world/asia/beijing-and-manila-in-dispute-over-reef.html> (staženo 2. 5. 2016).

„Philippine hostage rescue result of 'chance encounter',“ *CNN*, 7. 7. 2002, <http://edition.cnn.com/2002/WORLD/asiapcf/southeast/06/07/pentagon.philippines/index.html> (staženo 25. 4. 2016).

George Baylon Radics, „Terrorism in Southeast Asia: Balikatan Exercises in the Philippines and the US 'War against Terrorism',“ *Stanford Journal of East Asian Affairs* 4, č. 2 (2002): 115-127, <http://web.stanford.edu/group/sjeaa/journal42/seasia1.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

Joshua P. Rowan, „The U.S.-Japan Security Alliance, ASEAN, and the South China Sea Dispute,“ *Asian Survey* 45, č. 3 (květen, červen 2005): 414-436, <http://www.jstor.org>.

David E. Sanger, „Bush Cites Philippines as Model in Rebuilding Iraq,“ *New York Times*, 19. 10. 2003, <http://www.nytimes.com/2003/10/19/world/bush-cites-philippines-as-model-in-rebuilding-iraq.html> (staženo 25. 4. 2016).

Yann Huei Song „The Overall Situation in the South China Sea in the New Millennium: Before and After the September 11 Terrorist Attacks,“ *Ocean Development & International Law* 34, č. 3-4 (2003): 229-277, <http://www.tandfonline.com>.

Tetch Torres-Tupas, „Supreme Court upholds legality of Edca,“ *Inquirer*, 12. 1. 2016, <http://globalnation.inquirer.net/134880/supreme-court-upholds-legality-of-edca>. (staženo 2. 5. 2016).

Mark Anthony M. Velasco, „The Visiting Forces Agreement (VFA) in the Philippines: Insights on Issues of Sovereignty, Security and Foreign Policy,“ *Asia Pacific Journal of Multidisciplinary Research* 3, č. 4 (listopad, 2015): 82-89, <http://www.apjmr.com/wp-content/uploads/2015/11/APJMR-2015-3.4.5.12.pdf>. (staženo 2. 5. 2016).

Hilary Whiteman, „How an oil rig sparked anti-China riots in Vietnam,“ *CNN*, 19. 5. 2014, <http://edition.cnn.com/2014/05/19/world/asia/china-vietnam-islands-oil-rig-explainer/>. (staženo 24. 4. 2016).

Wu Xinbo, „Understanding Chinese and U.S. Crisis Behavior,“ *Washington Quarterly* 31, č. 1 (zima, 2007): 61-76, <http://csis.org/files/publication/twq08winterwu.pdf>. (staženo 24. 4. 2016).

Internetové stránky

„Communist Party of the Philippines-New People's Army,“
<https://web.stanford.edu/group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/149>. (staženo 29. 4. 2016).

„Joint Special Operations Task Force – Philippines Fact Sheet,“ http://jsotf-p.blogspot.cz/2011/09/type-your-summary-here_20.html. (staženo 25. 4. 2016).

Primární zdroje

„Enhanced Defense Cooperation Agreement,“ 28. 4. 2014,
<https://assets.documentcloud.org/documents/1353291/us-phl-enhanced-defense-cooperation-agreement.pdf>. (staženo 5. 5. 2016).

„Exhibit 8 Significant Subsidiaries,“ <http://reports.shell.com/annual-report/2011/otherdisclosures/exhibits/exhibit8.php?cat=m>. (staženo 24. 4. 2016).

„Foreign Terrorist Organizations,“ <http://www.state.gov/j/ct/rls/other/des/123085.htm>. (staženo 29. 4. 2016).

Jim Garamone, „Philippines to Become Major non-NATO Ally, Bush Says,“ 19. 5. 2003, <http://archive.defense.gov/news/newsarticle.aspx?id=28968> (staženo 29. 4. 2016).

„Signing of the Manila Declaration On Board the USS Fitzgerald in Manila Bay, Manila, Philippines,“ 16.11.2011,
<http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2011/11/177226.htm>. (staženo 29. 4. 2016).

U.S. Department of Energy, Energy Information Administration, *South China Sea*, (2013) http://www.eia.gov/energyexplained/index.cfm?page=wind_environmentSouthChinaSea. (staženo 24. 4. 2016).